

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑβδομος

Συνδρομὴ ἑτήσια: Ἑ. Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦν ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

18 Φεβρουαρίου 1879

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ἐπὶ ἐπαναστάσεως.

ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ
Αὐτοβιογραφία γέροντος Χίου.
Συνίχμα: ἰδί σελ. 83.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ὅποια ἦσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὰ ταξείδια δὲν γνωρίζουσιν οἱ παιδιόθεν συνειθίσαντες διὰ τοῦ ἀτμοῦ νὰ διατρέχωσι γῆν καὶ θάλασσας. Μόνον ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μας, ὁ μὴ δυνάμενος νὰ περιμένη ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας τὸ ἀτμόπλοιο, ἀναγκάζεται καὶ σήμερον ἔτι νὰ ἐκτίθεται εἰς περιπλανήσεις ὁμοίας πρὸς τὰς τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τῶν συντρόφων του. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους σήμερον καὶ τῆς μᾶλλον ἀποκέντρου νήσου ὁ κάτοικος δὲν εἶναι τῶν ἀνέμων αἰώνιος δούλος. Ἄν ἔχῃ τὴν ὑπομονὴν τὸ ἀτμόπλοιο ὅα ἔλθῃ. Τότε ἀτμόπλοιοι δὲν ἐγνωρίζετο. Ὁ οὐρανός μας δὲν εἶχεν εἰσέτι ὁσφρανθῇ γαλανθράκων καπνόν, τὰ δὲ κύματά μας ἦσαν παρθένα ἀπὸ πυροσκάφων μαστίγωσιν.

Ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ὕριος, ὅτε ἀπεπλεύσαμεν ἐκ Μυκόνου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔπνεε καὶ ἐπῆλθε παντελὴς νηνεμία. Ἐπὶ ὥρας καὶ ὥρας ἐβλέπομεν ἀκινήτους ἐνώπιόν μας τῆς Σύρου τοὺς βράχους, μὴ δὲ διὰ δύο βαρέων κωπῶν κινούμεντες ἀνεπαίσθητως τὸ βαρὺ σκάφος μας. Ἐπὶ τέλους μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἡγέρθη ὁ ἄνεμος καὶ τὰ ἱστία ἐρρυτιδώθησαν· ἀλλ' ἔπνεεν ἐκ Νότου καὶ μᾶς ὤθησε πρὸς τὴν Ἀνδρον, ὅλην δὲ τὴν νύκτα ἐλοξοδρομήσαμεν προσπαθοῦντες νὰ πέσωμεν ὑπὸ τὸ Σούνιον. Τὴν ἐπιούσαν κατωρθώσαμεν μετὰ κόπου νὰ προσορμισθῶμεν εἰς Πειραιᾶ πρὸς προμήθειαν ὕδατος.

ΤΟΜΟΣ Ζ'—1879.

Ὅταν μετὰ ἔτη ἐπανείδον τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς πόσον μοῦ ἐφάνη μικρός! Τότε ἦτο ἀπέραντος, διότι ἦτο ἔρημος. Τὸ πλοῖόν μας καὶ δύο μικρὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα εἰκινούντο μόνον ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ἡσυχῶν ὑδάτων του. Ἐκεῖ ὅπου σήμερον ὑφύεται ἡ μαρμάρινος προκυμαία του, ἡ θάλασσα προχωροῦσα ἀνεπαύετο ἐπὶ βράχων γυμνῶν. Ἐκεῖ ὅπου ἐξαπλοῦται σήμερον πόλιν ἀκμάζουσα καὶ μεγάλη ἐργοστάσια μὲ τὰς ὑψηλὰς καπνοδόχους των, δὲν ἐβλεπεσ ἡ ἄγονον γῆν καὶ εἰκόνα ἐρημώσεως. Μία μόνον ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐτοιμόρροπος οἰκία ἀπεκαθίστα ἔτι μᾶλλον αἰσθητὴν τὴν ἔλλειψιν ζωῆς καὶ κινήσεως. Ἐπολιορκούντο τότε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων αἱ Ἀθῆναι, ὀλιγάριθμον δ' ἀπόσπασμα ὀπλοφόρων κατεῖχε τὴν ἡρειπωμένην εἰς Πειραιᾶ οἰκίαν. Δὲν ἤκούσαμεν μακρόθεν πυροβολισμούς, οὔτε εἶδομεν ἄλλο σημεῖον πολέμου ἢ τὴν στρατιωτικὴν ἐκείνην τοῦ Πειραιῶς κατοχὴν. Ἀγριος ὁ πόλεμος! Δὲν ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον. Δὲν μᾶς ἐβλάψαν οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι οὐδὲ μᾶς παρεμπόδισαν, ἀλλ' εἶδον εὐχαρίστως τὸ πλοῖόν μας ἀπομακρυνόμενον τῆς ἀκτῆς. Εἶχεν ὠμόν τι ἡ παρουσία των· ἐνέπνεε φόβον καὶ αὐτὸς ὁ χαιρετισμός των.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐκ Μυκόνου ἀναχωρήσεως ἐλλυμινίσθημεν εἰς Σπέτσας, διότι ὁ ἄνεμος ἐμπόδιζε νὰ εἰσπλεύσωμεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ναυπλίου. Ὁ πλοίαρχος ἀπέβη εἰς τὴν πόλιν. Βαρυνθέντες τὴν ἐντὸς τοῦ πλοίου στενοχωρίαν ἀπέβημεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως λάβωμεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ πατήσωμεν ξηράν. Ἐκαθήμεθα ἐπὶ πετρῶν παρὰ τὴν τελευταίαν τῆς πόλεως οἰκίαν, ἡμεῖθα δὲ ὅλοι σιωπηλοὶ βλέποντες τὸν πατέρα μου κατῆρ. Δὲν τὸν εἶχον ποτὲ ἰδεῖν ποσοῦτον καταβεβλημένον. Ἐφαίνετο πάσχων, ἀλλὰ δὲν παρεπονείτο. Ἐκράτει μόνον τὴν κεφαλὴν μὲ τὴν χεῖρα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν βαρεῖς.

Ἡμεῖθα μόνον ἐκεῖ, ἀλλ' ἐβλέπομεν παρέκει ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῶν κατοίκων τὴν κίνησιν.

Ὁ λιμὴν ἦτο πλήρης πλοίων, ἡ δὲ λέμβος μας δεμένη διὰ σχοινίου ἐπὶ τῶν βράχων ἐπερίμενε κενὴ τοῦ πλοίαρχου τὴν ἐπιστροφὴν. Μὲ τοὺς ὀφθαλμούς ἐπ' αὐτῆς προσηλωμένους ἐσχεπτόμην τί θὰ γίνωμεν ἂν ὁ πατήρ μου ἀσθενήσῃ, καὶ ἐνθυμούμην τὸν πύργον μας καὶ τὸν

ἀναπαυτικὸν ἐκεῖ κοιτῶνά του, ὅτε εἶδον αἰφνης νέον Σπετσιώτην πλησιάζοντα πρὸς ἡμᾶς.

— Καλῶς ὠρίσατε, Χριστιανοί. Ἀπὸ τὴν Χίον ἔρχεσθε;

— Ἀπὸ τὴν Χίον, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ μου, μετὰ κόπου ὁρθώσας τὴν κεφαλὴν.

— Καὶ τί κάθησθε ἐδῶ ἔξω; Πῶς δὲν ἔρχεσθε εἰς τὴν πόλιν μας;

— Πηγαίνομεν εἰς τὸ Ἄργος.

— Εἰς τὸ Ἄργος! Δὲν εἶναι τόπος διὰ γυναικόπαιδα τὸ Ἄργος. Ἐδῶ νὰ μείνετε.

Εἶπεν ὁ πατήρ μου ὅτι πηγαίνομεν ἐκεῖ πρὸς εὐρεσιν πόρου ζωῆς. Ἀλλ' ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος λέγων, ὅτι τὸ Ἄργος εἶναι στρατόπεδον, ὅτι τὸ Ναύπλιον εἰσέτι πολιορκεῖται, μᾶς παρέστηκε τὰς δυσκολίας τῆς ἐν μέσῳ σκηνῶν πολέμου διαβιώσεως γυναικῶν, καὶ μᾶς προέτρεψε ν' ἀναβάλωμεν τὴν ἀναχώρησίν μας. Ἐνῷ ὠμίλει, ἐπανήλθε καὶ ὁ πλοίαρχος, ὅστις ἐπικυρῶν τοῦ Σπετσιώτου τοὺς λόγους μᾶς παρεκίνησε νὰ μείνωμεν εἰς Σπέτσας. Τὸ νὰ πεισθῶμεν δὲν ἦτο δύσκολον, ἀλλὰ ποῦ νὰ μείνωμεν, ποῦ νὰ κατακλίνωμεν τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν νέον τοῦτον τῆς ἐξορίας σταθμόν; Ὁ ἀγαθὸς Σπετσιώτης ἠννόησε, φαίνεται, τὴν αἰτίαν τῶν δισταγμῶν μας.

— Ἐλᾶτε εἰς τὴν οἰκίαν μου, εἶπεν. Ὁ πατήρ μου ἐφρονέθη πολεμῶν, ἡ μήτηρ μου ἀπέθανε, καὶ εἶναι ἔρμος ἡ φωλεά μου. Κατοικήσατέ τὴν ὅσον καιρὸν θέλετε. Ἐλᾶτε.

Ἐδέχθημεν μετὰ συγκινήσεως τὴν προσφορὰν του. Εὐσπλαγχνος ἄνθρωπος καὶ γενναῖος! Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔγινεν ὁ πιστότερος τῶν φίλων δι' ἐμέ. Ἡμεῖς ὡς ἀδελφοὶ ἔκτοτε, ἡ δὲ φιλία μας διετηρήθη μέχρι τοῦ πρό ἑτῶν ὀλίγων θανάτου του. Ἀπέθανε πλήρης τιμῶν, ἀναδειχθεὶς χρήσιμος καὶ ἀκέραιος τῆς πατρίδος ὑπηρετίας καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ.

Μετακομίσθημεν λοιπὸν εἰς τοῦ νέου φίλου μας τὴν οἰκίαν καὶ ἐλάβομεν κατοχὴν τῶν εὐρυχωρῶν καὶ καθαρῶν δωματίων τῆς. Ὁ πατήρ μου ἠσθάνετο ἐκλιπούσας τὰς δυνάμεις του· ἴσως προέβλεπε τοῦ θανάτου τὴν προσέγγισιν καὶ δὲν ἤθελε ν' ἀποθάνῃ, πρὶν ἰδῇ ἐξοσφαλίζόμενον τῆς ὀρφανῆς οἰκογενείας του τὸν ἄρτον. Δὲν ἐξέφρασε φόβους τοιούτους, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν μ' ἐσυμβούλευσε νὰ μεταβῶ, ἄνευ ἀναβολῆς, μόνος εἰς Ἄργος, ὅπως δυνάμει τῆς συστατικῆς ζητήσω ἀπὸ τὸν Νέγρην θέσιν ὑπαλλήλου.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἀπεβιβαζόμενος εἰς τοὺς Μύλους τοῦ Ναυπλίου καὶ ἐκεῖθεν μετέβην εἰς Ἄργος πεζός.

Εἶχον δίκαιον ὁ Σπετσιώτης καὶ ὁ πλοίαρχός μας. Ἦμην ἤδη προητοιμασμένος ἐκ τῶν λόγων τῶν καὶ ἐκ τῶν πρώτων εἰς Πειραιᾶ ἐντυπώσεων, ἀλλ' εἰς εἰς Πειραιᾶ εἶδον ἐν μικρῷ ὄντι

ἐνταῦθα ἤδη ἐβλεπον. Εὐρέθην ἐντὸς κόσμου ὅλως νέου δι' ἐμέ. Αἱ χιλιάδες φουστανελοφόροι μαχητῶν, τὰ ἀγέρωγον ὕψος καὶ ἡ τραχεῖα γὰρ σάτων, τὰ περιφρονητικὰ βλέμματα δι' ὧν ἀπεκατέμετρον, αἱ ἀπότομοι φράσεις δι' ὧν ἀπεκρίνοντο εἰς τὰς δειλὰς ἐρωτήσεις μου, ἡ βία καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ σύγχυσις τοῦ στρατοπέδου, τὰ πάντα ὁμοῦ μὲ καταθεορῶν. Δὲν ἦτο βεβαίως ὁ τόπος κατάλληλος διὰ γυναικόπαιδα. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ αὐτὸς ἠσθάνομην ὅτι δὲν εὕρισκα ἐντὸς ἀρμολογίας ἀτμοσφαίρας. Δὲν ἦμην εἰς τὸ στοιχεῖόν μου ἐκεῖ.

Ὅτε μὲ τὴν συστατικὴν εἰς χεῖρας κατέβησα ἐπὶ τέλους νὰ εἰσαχθῶ εἰς τὸ δωματίον τοῦ Μιρίστρου, καὶ εἶδον ἀντικρὺ μου ὄρθιον, ἐνώπιον ὑψηλῆς τραπέζης, ἄνθρωπον μικρὸν καὶ δυσειδῆ, ἠπόρησα καὶ ἐδίσταζον νὰ πιστεύσω ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας, ὁ μέγας καὶ πολὺς Θεόδωρος Νέγρης. Ἐγραφε ἐκεῖνος, ἐγὼ δὲ κρατῶν τὴν ἐπιστολὴν ἐπερίμενον ἐξετάζων τὰ περὶ ἐμέ. Ἡ μικρὰ αἰθουσα ἦτο πλήρης βιβλίων· βιβλία ἐπὶ τῆς τραπέζης, βιβλία ἐπὶ τῶν скаμνίων, βιβλία ἐπὶ τοῦ κιβωτίου, πανταχοῦ βιβλία, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἡ ὑψηλὴ τράπεζα καὶ ὁ Νέγρης γράφων ἐπ' αὐτῆς. Τὸ ἀνάστημά του ἦτο μικρότερον τοῦ ἰδικοῦ μου. Δὲν φρονῶ νὰ μὲ πλανᾷ ὡς πρὸς τοῦτο φιλαυτίας αἰσθημα. Τὸν ἐβλεπον καὶ ἐσκεπτόμην. Ἰδοὺ, ἔλεγον, αὐτὸς μικρός, ἄσχημος, ἀοπλός, ὑπακούεται ἀπὸ τοὺς ἀγρίους περὶ αὐτὸν πολεμιστὰς καὶ τοὺς κυβερνᾷ. Διατί; Διότι ἔχει νοῦν καὶ γνωρίζει γράμματα. Ὁ νοῦς δὲν πλάττεται, τὰ γράμματα ὅμως μανθάνονται· ἡ γνῶσις ἔρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλ' αἱ γνώσεις ἀποκτώνται. Ταῦτα ἐσκεπτόμην. Ἐλησμόνου ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἔχει διαφόρους βαθμοὺς καὶ ποικίλας φάσεις, ὅτι δὲν ἐδόθη εἰς ἕκαστον ἡ δύναμις νὰ ρυθμίζῃ ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τὴν θέλησίν του, οὔτε ἡ ἐπιδειξιότης νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτὴν εἰς τοὺς ὁμοίους του· ἐλησμόνου πολλὰ, ἀλλ' ἐνῷ ἐβλεπον τὸν Νέγρην γράφοντα, ἐσχημάτισα σταθερὰν ἀπόφασιν ν' ἀξήσω τὰς γνώσεις μου. Καὶ τῷ ὄντι ἔκτοτε ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνάγνωσιν. Πολὺ βεβαίως δὲν κατάρθωσα· ἀλλ' ὅσα κατόπιν ἔμαθον, ὅσος πόθος ἐγεννήθη ἐν τῇ ψυχῇ μου πρὸς ἀπόκτησιν μαθήσεως, χρονολογῶνται ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, καθ' ἣν ἐπερίμενον νὰ παύσῃ γράφον ὁ Νέγρης. Ἐκείνη ἦτο ἡ ἀφετηρία τῆς διανοητικῆς μου ἀναγεννήσεως, ὅσῳ περιωρισμένος καὶ ἂν διέμεινεν ἐξ ἀνάγκης ὁ ὀρίζων αὐτῆς.

Ἐπὶ τέλους κατέθεσεν ὁ Νέγρης τὸν κάλαμον καὶ μὲ ἠρώτησε τί θέλω. Προέτεινον ἐν σιωπῇ τὴν χεῖρα καὶ ἔδωκα τὴν ἐπιστολήν. Ἀφοῦ τὴν ἀνέγνωσε, μ' ἐπροσκάλεσε νὰ καθίσω ἐπὶ τοῦ μόνου κενοῦ παρ' αὐτὸν ψαθίνου καθίσματος καὶ

ἔρχισε νὰ μ' ἐξετάζῃ τί γνωρίζω καὶ τί παρ' αὐτοῦ ἐπιθυμῶ. Ἠσθάνομην ὅτι ἠρρυθρίζον ἐνῷ ἀπεκρινόμην ἀπαριθμῶν τὰς γνώσεις μου καὶ ἐκφράζων τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ λάβω γραφικὴν παρ' αὐτοῦ ὑπηρεσίαν.

— Καλὰ, εἶπεν ἀφοῦ ἐτελείωσα, καλὰ. Μοῦ χρειάζονται νέοι ὡς σύ. Θὰ σὲ τοποθετήσω καταλλήλως. Ἀλλ' ἀνάγκη πρῶτον νὰ ἡσυχάσωμεν ὀλίγον. Περίμενε νὰ πάρωμεν τὸ Ναύπλιον καὶ ἔλα πάλιν νὰ μὲ ἰδῇς.

Νὰ περιμένω μέχρις οὗ ἀλωθῇ τὸ Ναύπλιον! Ἀνεχώρησα ἀποκαρδιωμένος. Πρὸ τριῶν ἡδὴ ἑβδομαδῶν ἐθεωρεῖτο βεβαία τοῦ φρουρίου ἡ παράδοσις, καὶ ἦσαν ἐντὸς αὐτοῦ τῶν πολιορκητῶν οἱ πληρεξούσιοι διαπραγματευόμενοι τοὺς ὅρους τοῦ συμβιβασμοῦ, συνέρρεον δὲ πανταχόθεν ὀπλοφόροι ὅπως ἐορτάσωσι, κατὰ τὸν τρόπον του ἕκαστος, τὸν νέον τοῦτον θρίαμβον τῶν ἐλληνικῶν ὀπλων. Οἱ Τούρκοι ἐντούτοις δὲν παρεδίδοντο, ὁ δὲ Δράμαλης κατέβαινεν ἐκ τῆς Στερεᾶς ἐπὶ κεφαλῇς μεγάλου στρατοῦ. Ἡ φήμη τῆς προόδου του διεδίδετο καὶ ἤρχιζεν ἤδη νὰ κλονίζῃ πολλῶν πεποιθήσεις. Τοιαῦτα ἤκουον κατὰ τὰς δύο ἡμέρας τῆς ἐν Ἄργει διαμονῆς μου. Τὸ ρεῦμα ἐφαίνετο στρεφόμενον καθ' ἑμῶν. Ἦμην δ' εἰσέτι ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐν Χίῳ ἐντυπώσεων καὶ ἡ καρδιά μου εὐκόλως ἠνοιέτο εἰς τοὺς φόβους. Ἀλλὰ πῶς ἠδυνάμην νὰ προῖδω τότε, ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης θὰ καταστρέψῃ τὸν Δράμαλην εἰς τὰ Δερβενάκια;

Τὴν νύκτα τῆς δευτέρας ἡμέρας, περιστρεφόμενος ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ μου ἐπὶ τῆς σκληρᾶς σκηνίδος, ἥτις ἦτο ἡ στρωμνὴ μου, ἐσχημάτισα τὴν ἀπόφασιν μου. Δὲν ἦμην πλασμένος διὰ βίον στρατοπέδων. Τὸ ἐμπόριον ἦτο ἡ κλησίς μου. Τὴν πρώτῃν κατέβην εἰς Μύλους, ὅπου εὗρον εὐτυχῶς πλοίαριον ἔτοιμον διὰ Σπέτσας καὶ ἀνεχώρησα. Δὲν εἶδον ἔκτοτε τὸ Ναύπλιον, ἀλλ' ἔμεινεν ἐγκεχαραγμένη εἰς τὴν μνήμην μου ἡ ἀπότομος μορφή τοῦ Παλαμηδίου σκιάζουσα τὴν κοιλάδα, ὅπου καλαμῶνες περιφράττουσι τὸ ρεῦμα ταπεινοῦ ρύακος, καὶ ἡ θεὰ τῆς πόλεως, ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς ὁποίας εἶδον μακρόθεν τότε κυμαίνομένην τὴν Τουρκικὴν ἡμισέληνον.

Εἰς Σπέτσας εὗρον καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τὰς ἀδελφάς μου ἀσθενεῖς καὶ κλινήρεις. Πόσον μᾶς ἦτο ἐπαισθητὴ τῆς δυστυχούς Ἀνδριάνας ἡ ἐλλειψίς! Ποσάκις ὅλοι τὴν ἐνθυμούμεθα! Ἀνέλαβον ἐγὼ ἐξ ἀνάγκης τὴν ὑπηρεσίαν ὅλην τῆς πασχούσης οἰκογενείας. Ἐγὼ ἦμην θαλαμηπόλος, νοσοκόμος, καὶ μάγειρος ἔτι. Αἱ δὲ καλαί μας γειτόνισσαι ἠπόρουν βλέπουσαι ἕνα ἄνδρα ταπεινούμενον διὰ τοιούτων γυναικείων ἔργων, ἐναντίον πάσης τῆς νήσου των συνηθείας, ἐξέφραζε δὲ τὴν περὶ τούτου ἰδέαν των μειδιάματα οἴκτου, ὅποταν μοὶ προσέφερον βοηθείας χεῖρα. Εὐτυχῶς τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν μου ἡ ἀ-

σθένεια ἦτο ἐφήμερος, μόνον συνέπεια τοῦ ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ καμᾶτου τῶν, καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἠδυνήθησαν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ν' ἀφήσωσι τὴν κλινὴν. Ὁ πατήρ μου ὁμοῦς δὲν ἐπέπρωτο ν' ἀναρρώσῃ. Δὲν γνωρίζω ὅποιον ἦτο τὸ πάθημά του. Ὁ δὲ ἦεν ἰατρός, τὸν ὅποιον προσεκαλέσαμεν, ὅταν ἤρχισαμεν σπουδαίως ν' ἀνησυχῶμεν, ἀπεφάνθη ὅτι ἐπάσχε τὴν καρδίαν καὶ ὑπεσχέθη νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἤξευρε τί ἔλεγε, καὶ ἀμφιβάλλω ἂν ἐπάτησε ποτὲ ἰατρικῆς τινος σχολῆς τὰ πρόθυρα. Ἦτο Μελιταῖος πρεσβύτερος, πρὸ ἑτῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν τῆς Ἀνατολῆς μετερχόμενος, οὐχὶ δωρεάν, τοῦ ἱατροῦ τὸ ἐπάγγελμα. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πᾶς Φράγκος εὐκόλως ἐξελαμβάνετο ὡς ἰατρός, Κύριος δὲ οἶδεν ὑπὸ ὁποίας περιστάσεις χειροτονήθεις τοιοῦτος ὁ ἐξοχώτατος ἐκεῖνος, ἐπίστευσεν ἐπὶ τέλους καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐπιστήμην τὴν ὁποίαν ἐξήσκει, ποτὲ μὲν βοηθούμενος ὑπὸ τῆς ἀγαθοεργοῦ φύσεως καὶ ἄλλοτε ἐπισπεύδων εὐσυνειδήτως τῶν ἀτυχῶν ἀσθενῶν του τὸ τέλος.

Ἐμεινεν ἐν τούτοις ὁ πατήρ μου κατάκοιτος, ὑπέσκαπτε δὲ τὰς ὀλίγας δυνάμεις του ὁ πυρετός, καὶ πόνοι δριμύεις τοῦ ἀφῆρουν τὸν ὕπνον. Προησθάνετο τὸν θάνατον καὶ τὸν ἐπερίμενε γενναίως. Ἡμεῖς δὲ περὶ αὐτόν, λησμονοῦντες τὰς ποικίλας τοῦ παρόντος στερήσεις καὶ τὰ παρελθόντα ἀγαθὰ, ἐσκεπτόμεθα μόνον πῶς νὰ τὸν ἀνακουφίσωμεν πάσχοντα καὶ πῶς, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν σώσωμεν. Ἀλλ' ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αἱ ἐλπίδες μας διελύοντο. Ἐφαίνετο προχωροῦσα ἐπὶ τοῦ σώματός του ἡ ψυχρὰ τῆς φθορᾶς χεῖρ.

Μίαν νύκτα ἔμεινον μόνος παρὰ τὸ προσκέφαλον τοῦ ἀσθενοῦς, μόλις καταπείσας τὴν μητέρα μου ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον εἰς τὸ παρακείμενον δωματίον. Ὁ πατήρ μου ἦτο εἰς βύθος ὁμοιάζον πρὸς ὕπνον. Μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐκαθήμην καὶ τὸν ἐβλεπον, ὁ δὲ νοῦς μου ἐπλανᾶτο εἰς σκέψεις θλιβεράς. Ὁ κοιτῶν ἐφωτίζετο μόλις ὑπὸ τῆς πρὸ τῶν εἰκόνων λυχνίας, καὶ ἦτο βαθεῖα τῆς νυκτὸς ἡ σιωπή. Αἰφνης μοῦ ἐφάνη ὅτι ἀκούω ἀσυνήθην ἔξω θόρυβον καὶ δριμύτην εἰς τὸν δρόμον. Ἠγέρθη ἡσύχως, ἤνοιξα τὸ παραθυρόφυλλον, καὶ διὰ μέσου τοῦ σκοτεινοῦ διέκρινον σκιάς ἀνθρώπων εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἀνοικτὰς τῶν ἀντικρῶ οἰκιῶν τὰς θύρας. Δὲν ἐτόλμων ν' ἀνοίξω τὸ παράθυρον· ὁ πατήρ μου ἐφαίνετο ἡσυχάζων. Ἐπροσπάθησα ν' ἀκούσω τί ἔλεγον. Ἦκουον, ἀλλὰ δὲν ἠννόουν· ἐλάλουν Ἀλβανιστί. Μόνη ἡ λέξις ἀρμὰτα ἐπαναλαμβάνομένη συχνάκις διήγειρε τὰς ὑποψίας μου. Μετ' ὀλίγον ἐκλείσθησαν αἱ θύραι καὶ ἀπεμακρύνθησαν αἱ σκιαί, μοῦ ἐφαίνοντο δὲ φέρουσαι κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ὤμων. Ἐπανήλθεν ἡ σιωπή καὶ ἡ ἡσυχία, ἀλλ' ἡ λέξις ἀρμὰτα ἀντήχει εἰς

τὰ ὧτά μου εἰσέτι. Ἐγνώριζον ὅτι σημαίνει στόλον, ἀλλὰ περὶ τίνος στόλου ἐπρόκειτο; Ἐπερίμενον ἀνυπόμονος νὰ ἐξημερώσῃ μὴ γνωρίζων τί συμβαίνει, καὶ προσιωπῶμενος νὰ πάλιν δεινὰ. Ἀνεπόλουν ἄκων τὴν πρώτην ἐκείνην ἐν Σμύρνῃ νύκτα, ὅτε μ' ἐξύπνησαν τῶν Τούρκων οἱ ἀλαλαγμοί.

Πρὸς τὰ χαράγματα ἤλθεν ἡ μήτηρ μου, καὶ ἀναλαβοῦσα τὴν θέσιν τῆς πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς μ' ἔστειλε ν' ἀναπαυθῶ. Ἀντὶ νὰ κοιμηθῶ, ἐξῆλθον τῆς οἰκίας ἀθροῦς. Ἡμεθα οἱ μόνοι αὐτῆς κάτοικοι· ὁ ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης ἐμενεν ἐντὸς τοῦ πλοίου του. Ἀπὸ τῆς ἀκρας τῆς πόλεως, ὅπου ἦτο ἡ κατοικία μας, κατέβην πρὸς τὸν λιμένα, ὅσῳ δ' ἐπλησίαζον πρὸς αὐτόν, ἔβλεπον ἀνθρώπους εἰς κίνησιν. Πρώτιστα τί τρέχει καὶ ἔμαθον ὅτι ἡ Ἰδρα ἦναψεν ἀφ' ἐσπέρας φανούς. — Καὶ τί σημαίνουν οἱ φανοί; — Κατέρχεται στόλος Τουρκικός!

Οἱ Σπετσιῶται μετέφερον ἥδη τὰ πολύτιμά των ἐπὶ τῶν πλοίων καὶ προητοιμάζοντο, ἐάν τῷ ὄντι ἐπέλθωσιν οἱ Τούρκοι, νὰ ἐπιβιάσῃ καὶ τὰ γυναικόπαιδά των. Ἐγνώριζον ὅτι ἦτο πολυάριθμος ὁ ἐχθρικός στόλος καὶ ἐφοβοῦντο διὰ τοὺς οἴκους των, ἀλλ' εἶχον τὰ πιστὰ εἰς τὰ κινήτὰ φρούριά των.

Κάτω εἰς τὸν λιμένα συνήντησα τινὰς τῶν ἐπὶ τῆς νήσου προσφυγόντων συμπολιτῶν μου. Ἐσκέπτοντο καὶ οὗτοι περὶ φυγῆς. Πλοῖον Μυτιληναῖον ὑπὸ Ρωσικὴν σημαίαν ἦτο ἡκυροβολημένον εἰς τὰ ὀπισθεν τῆς νήσου, καὶ εἶχον στείλει νὰ διαπραγματευθῶσι τὴν ναύλωσίν του, ὅπως τοὺς μεταφέρῃ εἰς Ἀγκῶνα. Ἐπρότειναν νὰ συμπεριλάβωσι καὶ ἡμᾶς, ἀλλὰ πῶς νὰ φύγωμεν; Πῶς νὰ μεταφέρωμεν τὸν πατέρα μου ἐτοιμοθάνατον; Πῶς δὲ καὶ νὰ μείνωμεν ἐπὶ τῆς νήσου, ἐάν οἱ Τούρκοι ἀπεβιάζοντο;

Ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν πλήρης ταραχῆς καὶ ἀδημονίας. Ἐνευσα πρὸς τὴν μητέρα μου, ὅπως ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου, καὶ εἰπὼν δι' ὀλίγων λέξεων τὰ τρέχοντα τὴν ἡρώτητα, ἐάν νομίζῃ ὅτι δυνάμεθα νὰ μετακομίσωμεν τὸν πατέρα μου. Μετέλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς, μετέωδήγησε παρὰ τὴν κλίνην καὶ μοι ἔδειξε σιωπῶσα τὸν ἀσθενῆ. Τὸ βῆθος τοῦ ἐξηκολούθει, εἶχε κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, τὰ χεῖλη ἡμιανοικτά, καὶ ἀνέπνεε βαρέως. Τότε πρῶτον εἶδον τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου, τότε πρῶτον, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἦτο ὁ πατήρ μου, ὁ πατήρ τὸν ὁποῖον ἠγάπων. Ἡ μήτηρ μου κρατοῦσα τὴν χεῖρά μου δὲν ἐπρόφερε λέξιν, ἀγωνιζομένη νὰ κυριεύσῃ τὴν λύπην της. Ἐμένοντες οὕτως ἐνώπιον τῆς κλίνης σιωπηλοὶ καὶ ἀκίνητοι, ἀκούοντες τοῦ θνήσκοντος τὸ ψυχομαχητόν. Ἐκλίνα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς μητρός μου καὶ τὴν ἡσπάσθην, ἐκείνη δὲ δὲν ἔσκυψε νὰ μὲ φιλήσῃ, ἀλλ' ἔθεσε τὴν ἄλλην τῆς χεῖρα ἐπὶ τῆς κεκλιμένης κεφα-

λῆς μου καὶ μὲ εἶπεν ἡσύχως· — Φέρε ἱερέα. Ἐδραμον ἐξω ἀμέσως. Δὲν ἤθελον νὰ κλαῖω ἐμπρός της.

Ἐνῷ ἐξηρχόμην εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν ὁ ἱατρός. Συνηντήθημεν εἰς τὴν θύραν.

— Τὴν ἐγλυτώσαμεν, φίλε μου! ἀνέκραξε φαιδρῶς ἄμα μὲ εἶδεν. Ἀλλ' ἡ ἐκφοράς τοῦ προσώπου του μετεβλήθη διὰ μιᾶς, ὅτε παρετήρησε τὴν ταραχὴν μου, καὶ ταπεινώσας τὴν φωνὴν μὲ ἠρώτησε·

— Πῶς εἶναι ἐπάνω;

Δὲν ἀπεκρίθην, ἀλλ' ἔσεισα τὴν κεφαλὴν.

— Ὡς ἐτρόμαξε μὲ τοὺς Τούρκους. Φεύγουσιν τώρα, φεύγουσιν, καὶ τὴν ἐγλυτώσαμεν.

Τὸν ἀφῆκα ἀναβάνοντα τὴν κλίμακα καὶ ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου μὲ τὴν καρδίαν ἐλαφροτέραν. Ὁ ἀποθνήσκων τοῦλάχιστον ἦσυχος ὁ πατήρ μου, καὶ ὅα μᾶς ἀφῆσάσιν οἱ Τούρκοι νὰ τὸν κλαύσωμεν ἐν εἰρήνῃ! Οἱ λόγοι τοῦ ἱατροῦ ἐπανεφέρουν εἰς τὴν φαντασίαν μου τὴν φρίκην τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς καὶ ὅλα τὰ πιθανὰ ἐπεισόδια τῆς ἐπὶ τῆς νήσου παρουσίας των, καὶ ἐνῷ ἔτρεχον, παρεκάλουν τὸν Θεὸν ν' ἀναδειχθῇ ἀληθὴς ἡ εἰδήσις ὅτι ἀπηλλάγημεν τῷ ὄντι τοῦ τρόμου τῆς ἐμφανίσεώς των.

Ὅτε ἐπανῆλθον μετὰ τοῦ ἱερέως εἰς τὴν οἰκίαν ὁ πατήρ μου ἐξηκολούθει ἀναισθητῶν. Ἀπαξ μόνον ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ δὲ βλέμμα του ἐμαρτύρει ὅτι μᾶς ἀνεγνώριζεν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ λέξιν καὶ ἐκλείσσει πάλιν τὰ βλέφαρα. Ἡ ἀναπνοὴ του ἐξήρχετο δυσκολωτέρα τοῦ συνήθους, καὶ ἐφαίνετο ὅτι τὸν βασανίζει ἡ δύσπνοια. Ὁ ἱατρός τὸν ἀνεσήκωσεν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἡ δὲ μήτηρ μου ἐπρόσθετεν ἐπ' αὐτῆς προσκέφαλα, ἐνῷ ἐγὼ ἐσχιζὼν διὰ ψαλίδος τὸ ὑποκάμισόν του διὰ νὰ δώσωμεν πλεοντέραν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς ἐξηντλημένους τοῦ πνεύματος. Τί ἦτο τὸ κινήσαν τότε τὸν ψυχομαχοῦντα πατέρα μου αἰσθημα; Διατί συνέσπασε τὰς ὀφρὺς καὶ ἐκίνησε τὴν χεῖρα, ὡς θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ ὑποκαμίσου του τὸ σχίσμα; Ἡ σκηνὴ ἐκείνη μοι ἔμεινεν ἀνεξάλειπτως ἐγκεχαρᾶμένη εἰς τὴν μνήμην καὶ τὴν ἀνακαλῶ ἄκων πάντοτε, ὅποτε σκέπτομαι περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἐπιγείων. Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος! Ὁ θάνατος ἠπλόνεν ἥδη τὰ μαῦρα περὰ του καὶ ἐπῆρχετο τὸ σκότος, ἡ ἀνάπαυσις, τὸ τέλος, ὁ δὲ θνήσκων, ὁ ἀγαθός, ὁ γενναῖος, ὁ φιλόστοργος γέρον, ἐκίνει αὐτομάτως τὴν χεῖρα ὅπως προφυλάξῃ τὸ ὑποκάμισόν του! Ματαιότης ματαιότητων!

Ἡ ἀγωνία του διήρκεσεν ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὁ Τουρκικός στόλος ἐντούτοις ἀπεμακρύνθη διευθυνόμενος πρὸς μεσημβρίαν καὶ παρήλθεν ὁ κίνδυνος τῶν Σπετσῶν, οἱ δὲ νησιῶται καθησύχασαν. Τὸ ἐσπέρας ἐξεψύχησεν ὁ πατήρ μου.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐπώλησα τῆς μητρός μου τὸ

δακτυλίδιον καὶ ἐθάψαμεν τὸν νεκρὸν μας εἰς τὰ φρον ταπεινὸν καὶ ἀνεπίγραφον.

Ἦτο ἡ δεκάτη πέμπτη Ἰουλίου 1822. Τοιαῦται ἡμερομηνία δὲν λησμονοῦνται.

[Ἐκτετατὴ συνέχεια.]

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

ΒΙΟΣ ΕΔΙΣΟΝ ΤΟΥ ΕΦΕΥΡΕΤΟΥ

Ὅσον θαυμασίος καὶ ἀπίστευτος σχεδὸν καὶ ἂν εἶνε ὁ φωνογράφος,¹ εἶνε ὅμως τοσοῦτον ἀπλοῦς, ὥστε τούτου καὶ μόνου ἕνεκα δὲν αἰσθάνεται τις πρὸς τὸν ἐφευρετὴν αὐτοῦ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸ πολὺ ἐκείνο σέβας, ὅπερ αἰσθάνεται πρὸς ἑτερόν τινα ἐφευρετὴν κατορθώσαντα νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ πολὺν χρόνον ἐπιζητούμενον ἀποτέλεσμα διὰ σειρᾶς ὀλίγης πολυπλόκων μηχανισμῶν. Κλίνει τις μάλλον νὰ ἐκλάβῃ αὐτὸν ὡς τινα εὐνοούμενον ὑπὸ τῆς Τύχης, ὡς τινα Χριστοφόρον Κολόμβον, ὅστις ἄνευ τινὸς δυσκολίας εὔρε τὸν τρόπον νὰ στήσῃ ὄρθιν τὸ ὦν, ὃν πᾶς τις ἠδύνατο εὐκόλως νὰ εὔρῃ.

Ὡς ἴδωμεν κατωτέρω μέχρι τίνος σημείου εἶνε δίκαιος ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ ἐξετάζειν τὰ πράγματα, μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀναμιγνύεται ἡ Τύχη ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ καὶ τῇ εὐδοκίᾳ ἑνὸς ἀνδρός, ὃν ὁ ἀμερικανὸς καθηγητὴς Βάρκερ ἀποκαλεῖ «ἀνδρα ἡρακλείας δημιουργικῆς καὶ ἐφευρετικῆς διανοίας, ὅστις εἶνε οὐ μόνον ὁ ὑπατος τῶν ἐφευρετῶν τοῦ αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικῆς» διότι ὁσάκις δὲν δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ ὑλικά, ὧν ἔχει χρῆσαν, ἀναζητεῖ αὐτὰ ἐν ταῖς χώραις τοῦ ἀγνώστου καὶ ἐπανερχεται φέρων τὸ ζητούμενον».

Ὁ Θωμᾶς Ἀλβας Ἐδισον ἐγεννήθη ἐν Μίλαν τῆς Κομιτίας Ἡρίας τῆς Πολιτείας Ὀχίου τῇ 11 Φεβρουαρίου 1847. Ταπεινὸν χωρίον σικρότατον κείμενον ἐπὶ τῆς ὄχθης διώρυγος δὲν ἦτο βεβαίως ὁ κατάλληλος τόπος εἰς ἐμφάνισιν μεγαλοφυΐας, ἀλλ' ὅμως ἡ θεία αὐτῇ φλόξ, ὡς ἐκ πείρας γινώσκουμεν, συνήθως ἐμφανίζεται ὅπου δῆποτε κατὰ προδιαγεγραμμένους τινὰς τύπους. Μέγα δὲ μέρος τῆς νεότητός του διήλθεν ὁ Ἐδισον ἐν ἐτέρῳ χωρίῳ Πόρτ Χάρον (Port-Huron) ἐν Μίχιγγαν, οὗ ἦτον ἀκαταλλήλῳ εἰς ἀνάδειξιν ἐξόχου ἀνδρός.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἐδισον ἀνήκουσα εἰς τὸ κατώτατον στῆμα τῆς μεσαίας τάξεως, οὐδένα τῶν μελῶν της εἶδε διακριθέντα ἐπὶ μεγαλοφυΐᾳ. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀρρένων τε καὶ θηλέων οὐδεὶς οὐδέποτε ἔδειξε κλίσιν ἐξαιρετικὴν πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἣν ἐπεδίωξε καὶ ἠκολούθησεν ὁ ἐφευρετής, ὅστις ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρὸς του μικρόν τι μέρος ἀσταθίας τοῦ πνεύματος, ἥτις τὸν ὥθησεν εἰς τοιαῦτα καὶ διάφορα πράγματα. Σημειωτέον δ' ὅτι

1. Μακρὴν περιγραφὴν τοῦ φωνογράφου ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ Ἑστίᾳ (τόμ. Ε') ὁ καθηγητὴς τῆς φυσικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Δ. Στρούμπας.

ὁ πατήρ του ἐγένετο ἀλληλοδιαδόχως ράπτης, βομβυκοτρόφος, σιτέμπορος, ξυλέμπορος, ἐμπορος γηπέδων. Ἐκληρονόμησε δὲ παρ' αὐτοῦ καὶ κράσιν ἰσχυράν. Ὁ πατήρ οὗτος Ὀλλανδὸς τὸ γένος, γέρον Ῥωμαλέος ἐτῶν τεσσάρων καὶ ἐβδομήκοντα τὴν σήμερον, ἀπώλεσε τὸν πατέρα του ἐν ἡλικίᾳ ἑκατὸν δύο ἐτῶν καὶ τὸν πάππον ἐν ἡλικίᾳ τριῶν καὶ ἑκατὸν. Τοῦτο δὲ εἶνε πολλῆς σημειώσεως ἄξιον, διότι παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐκτελεσθῇ τὸ θαυμασίον πρόγραμμα, ὅπερ προέγραψεν ἡδὴ ὁ ἐφευρετής ἐν ἡλικίᾳ σχετικῶς μικρᾷ, ἐνὸς καὶ τριάκοντα ἐτῶν.

Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ γεννηθεῖσα ἐν Μασαχουσέτῃ ἐκ γονέων Σκώτων, ἔτυχεν ἀγωγῆς καὶ παιδείας, καὶ εἶχεν ἄλλοτε σχολεῖον ἐν Καναδᾷ· αὐτὴ δ' ἐδίδασκε καὶ τὸν υἱὸν κατ' οἶκον, διότι ὁ Ἐδισον οὐδέποτε ἐφοίτησεν εἰς τὸ δημόσιον σχολεῖον δύο κατὰ συνέχειαν μῆνας. Οἱ δὲ κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα συμμαθηταί του οὐδόλως τὸν ἐνθυμοῦνται ὡς ἐπιμελητὴ τινος καὶ ἐξοχὸν μαθητὴν, οὐδ' ἐν τῷ οἴκῳ ἔτινα καὶ ἐξοχὸν παιδικῆς εὐφυΐας, ἀλλ' εἰς ποτε θαῦμά τι παιδικῆς εὐφυΐας, ἀλλ' αἰετίζετε ἔχαιρε παίζων μόνος. Ἐν δὲ τις ἐφρόντιζε τότε νὰ παρακολουθῇ τὰς ἀθροῦς τοῦ παιδὸς δισκαδᾶς, θάνακάλυπτεν ἴσως ἔχνην τινὰ τῆς δυνάμεως ἥτις ἡγάγεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἀλλόκοτον ἣν σήμερον διατρέχει.

Ἦτο δὲ τὰ μάλιστα φιλαναγνώστης καὶ ἀκάματος. Μεγίστην εἶχε περιεργίαν περὶ πᾶν ἀναφερόμενον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, μεγίστην εἶχε κλίσιν πρὸς πάντα τὰ μεγάλα ἐνοστάματα, πρὸς πάντα τὰ μεγάλα γεγονότα. Δεκάετης ὡς ἀνεγίνωσκε τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀγκασίας τοῦ Οὐμου, τὴν Ῥώμην τοῦ Γίββωνος, τὴν Ἑγκυκλοπαιδεῖαν, καὶ συγγράμματα χημείας, ὅπου ἂν εὑρίσκεν αὐτὰ, καὶ ἄτινα ἴσως τῷ ἔδειξαν τὴν μέλλουσαν ὁδὸν ἣν νῦν βαδίζει. Δύνασθε δὲ νὰ φαντασθῆτε τί πρᾶγμα ἦσαν τὰ βιβλία ταῦτα. Δὲν ἦσαν βεβαίως δεδεμένα κομψῶς καὶ πολυτελῶς, διότι οὔτε τόπος ἦτο οὔτε ψῶς καὶ ποιότητος βιβλίων. Ἦσαν βιβλία ἀρχαῖος τοιοῦτων βιβλίων. Ἦσαν βιβλία ἀρχαῖα ὅλως ἔχοντα τὴν ὄψιν, ἔρημα ἀναμφισβήτητος τῶν περικαλυμμάτων αὐτῶν καὶ ἔχοντα τὰς σελίδας κιτρίνας καὶ κατεστιγμένας. Ἀλλ' ὅμως δεκάετης παιδίον ἀγάπην ἔχον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, οἷον δῆποτε βιβλίον καὶ ἂν εὔρη, τῷ εἶνε ἀδιάφορον, ἀρεστὸν ὅτι εἶνε βιβλίον, καὶ ἂν πολλῶν ἀξιώσεων τὸ ἀναγινώσκῃ.

Δωδεκαετὴς ὁ Ἐδισον εἰσῆλθεν εἰς τὴν κοινὴν ὡς πωλητὴς εὐτελῶν τινῶν πραγμάτων καὶ βοηθὸς ἐν τῷ σταθμῷ τῆς ἀποθήκης τῆς Μεγάλης γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Καναδᾶ. Ὅστις παρετήρησε τὴν πρῶτον ἀπαρξίαν, τὴν δεινότητα καὶ τὴν χρηματιστικὴν δεξιότητα τῶν τοιούτων νέων, γινώσκει βεβαίως ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο εἶνε ἥμισυ κατὰλλη-

λον εἰς τὴν καλλιέργειαν ζήτητικῶν πνεύματος καὶ ἀνεπιτήδειον εἰς ἀπόκτησιν γνώσεων ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν. Ἄλλ' ὅμως πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ κύρ Ἐδισὸν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ δὲν εἶχε κατὰ νοῦν μεγάλα τινὰ σχέδια. Τὸ ἐπαγγελμὰ του τῷ παρῆλθεν ἐξαίρετον βιοποριστικὸν μέσον. Μετὰ τοιαύτης δὲ προθυμίας εἰργάζετο, ὥστε προϊόντος τοῦ χρόνου ἐγένετο ἐργολάβος, ἔχων τέσσαρας βοηθοὺς βοηθῶντας αὐτὸν εἰς τὴν πώλησιν τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ εἰδῶν. Καὶ σήμερον δὲ μετὰ χαρᾶς ὁμιλεῖ περὶ τῶν καλῶν χρόνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ βίου του.

«Ἐ, ἦσο καὶ σὺ ἐξ ἐκείνων τῶν παιδίων, τὰ ὅποια πωλοῦν σὺκα ἐντὸς κουτίων τὰ ὅποια ἔχουν πάτον ἡμίσεως δακτύλου; τὸν ἠρώτησέ τις. — Ἐὰν καλῶς ἐνθυμῶμαι, ἀπεκρίθη κλείων πονηρῶς τὸν ὀφθαλμόν, ὁ πάτος τῶν κουτίων μου εἶχεν ἑνὸς καλοῦ δακτύλου πάχος.»

ὑπάρχει φωτογραφία τις τοῦ μικρεμπόρου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ μέλλων περὶφημος ἐφευρετὴς εἶνε νεανίας στρογγυλοπρόσωπος, φορεῖ κασκέττον ἐκ κηρωτοῦ (μουσαμᾶ) καὶ ἔχει ὑπὸ μάλῃς ἐφημερίδας. Ἡ φυσιογνωμία του εἶνε φαιδροτάτη ἔχουσα τι τὸ ἐντυμον καὶ καλοκάγαθον. Τὸ παιδίον τοῦτο, ὡς θὰ ἴδωμεν, διεκρίνετο μετὰ τῶν συναδέλφων του διὰ τὸ παράδοξον καὶ ἰδιότροπον τοῦ χαρακτήρος, ἀνεγνώριζε δὲ καὶ αὐτὸς τοῦτο.

Χαρακτηριστικώτατον δὲ εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς. Ἐν τινι παλαιᾷ ἀμάξῃ τοῦ σιδηροδρόμου χρησιμεύουσα ὡς καπνιστήριον, εἶχεν ἰδρύσει ὁ Ἐδισὸν μικροσκοπικὸν τι ἐμπορικὸν περὶέχον ἐφημερίδας, ὁπώρας καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἦτο δὲ περὶστοιχισμένος ὑπὸ φιαλῶν τινῶν καὶ χημικῶν ὀργάνων, ἅτινα ἔλαβεν ἐπ' ἀνταλλαγῇ ἐφημερίδων ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τοῦ σιδηροδρόμου. Ἀποκτήσας δ' ἐπειτα ἀντίτυπον τῆς Χαρακτηριστικῆς Ἀναλύσεως τοῦ Φρεζνίου ἐξετέλει χημικὰ τινὰ πειράματα ἐν ᾧ ἡ ἀμαξοστοιχία ἔτρεχεν ἀνατινασσομένη ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ῥάβδων τοῦ σιδηροδρόμου.

Τὰς ὥρας τῆς ἀργίας αὐτοῦ διερχόμενος χάριν διασκεδάσεως ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ ἐφημερίδος τινὸς ἔλαβε γνώσεις τινὰς τῆς τυπογραφικῆς. Εὐρὼν δὲ περιστάσιν εὐκαιρὸν ἀγόρασε παρὰ τῆς ἐφημερίδος ταύτης 300 λίτρας παλαιῶν στοιχείων καὶ οὕτω πῶς παρὰ τὸ χημικὸν αὐτοῦ ἐργαστήριον ἰδρύσε καὶ τυπογραφεῖον. Ἦτο δὲ παρατηρητικώτατος καὶ ἐρωτῶν τοὺς μηχανικοὺς τοῦ σιδηροδρόμου ἔμαθε πρακτικῶς τὸν χειρισμὸν τῶν ἀτμομηχανῶν καὶ διὰ τῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τοὺς τηλεγραφητὰς ἔλαβεν ἐννοίαν τινὰ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ.

Ἐξέδωκε δὲ καὶ ἐφημερίδα «Paul-Pray» ἐπιγραφομένην, ἐκτυπῶν αὐτὴν ἐν τῷ προχείρῳ τυπογραφεῖῳ του. Ἦτο δὲ αὕτη ἐβδομαδιαία

12 δακτύλων μῆκος ἔχουσα καὶ 6 πλάτος, λίαν δὲ περίεργος καὶ πρωτοφανὴς ἕνεκα τοῦ τόπου τῆς ἐκτυπώσεώς της· διὸ καὶ οἱ Καιροὶ τοῦ Λονδίνου ἀνήγγειλαν αὐτὴν ὡς τὴν μόνην ἐπὶ γῆς ἐφημερίδα ἐν σιδηροδρομικῇ ἀμαξοστοιχίᾳ ἐκτυπούμενην. Ἐγένετο δὲ ἡ ἐκτύπωσις κατὰ τὸν ἀρχαῖωτάτον τρόπον, τουτέστι διὰ τῆς πίεσεως τοῦ χάρτου ἐπὶ τῶν στοιχείων διὰ τῆς ἀπλῆς χειρὸς καὶ ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον ὀφείας τοῦ χάρτου.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ἐζηκούθει ἀναγινώσκων μετ' ἀκρατῆτος ὁρμῆς. Ἡ ἀμαξοστοιχία του τὸν ἔφερεν εἰς πόλιν τινὰ, ἐνθα εὕρισκεν ὠφελείας πλείστας ὅσας ἀγνώστους τέως. Ὡς δειγμα δὲ τῆς φιλομαθίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπλοτήτος περὶ τὴν γνῶσιν καὶ διάκρισιν τῶν δυσκολιῶν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ σχέδιον ὅπερ εἶχε, τοῦ νὰ ἀναγνώσῃ ὅλην τὴν δημοσίαν τῆς πόλεως βιβλιοθήκην. Οὐδεὶς ὑπῆρχε νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἦτο δυνατόν νὰ εὗρεθῇ ἐν ὀλίγοις τισὶ βιβλίοις καὶ νὰ τῷ δείξῃ ποῦ ἡ δύνατο νὰ εὗρῃ τὰ βιβλία ταῦτα. Κατ' αὐτὸν ἕκαστον βιβλίον ἦτο μέρος διακεκριμένον τοῦ συνόλου τῆς ἐπιστήμης, ὥστε πᾶς φιλομαθὴς ὥφειλε, κατ' αὐτόν, νὰ μὴ παραλείπῃ οὐδενὸς βιβλίου τὴν ἀνάγνωσιν. Καὶ πρῶτον μὲν ἤρξατο ἀναγινώσκων βαρυτάτας καὶ ὀγκωδεστάτας πραγματείας παρατεταγμένας ἐν τῇ κατωτάτῃ καὶ μεττῇ κόνεως θέσει τῆς βιβλιοθήκης· ἀνέγνωσε δὲ κατὰ σειρὰν 15 ποδῶν μῆκος τῆς θέσεως ταύτης, οὐδὲ ἐν βιβλίον παραλείπων, οὐδὲ μίαν σελίδα ὑπερπηδῶν. Μετὰ τὸ δὲ τῶν ἀναγνωσθέντων τούτων ἦσαν αἱ Ἀρχαὶ τοῦ Νεῦτωνος, τὰ ἐπιστημονικὰ τοῦ Γίουαρ (Ure) καὶ ἡ Ἀνατομικὴ τῆς Μελαγχολίας τοῦ Βέρταν (Burton).

Ἀδύνατον δὲ ἦτο νὰ παρέλθωσιν ἀνευ τινὸς δυσχερέστου συμβάντος τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιχειρήσεις. Πλείστα ὅσα δυσάρεστα συνέβησαν εἰς τὸν Ἐδισὸν, ἐν δὲ τούτων ὑπῆρχε τὰ μάλιστα λυπηρόν. Ἡμέραν τινὰ ἀπόντος τοῦ ἡμετέρου χημικοῦ, κατέπεσε φιαλίδιον φωσφόρου καὶ ἤναψεν ἡ παλαιὰ ἀμάξα, τὸ ἐργαστήριον, τὸ χημεῖον κτλ. Ὑπάλλῃλός τις δραμῶν ὀργίλος διεσκόρπισε πάντα τὰ ἐν τῇ ἀμάξῃ περιεχόμενα μυρία ὅσα πράγματα, καὶ θέλων νὰ καταστήσῃ τελειότεραν τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ κινδύνου, ἔδωκε μάλιστα λαμπρότατον εἰς τὸν λίαν ἐκπεπληγμένον ἡμέτερον χημικοδημοσιογραφέμπορον.

Ὅτε δὲ μετ' οὐ πολὺ ἔλαβε στοιχειώδεις τινὰς γνώσεις τῆς τηλεγραφικῆς, ἡ μόνη αὐτοῦ μανία ὑπῆρξεν ὁ τηλεγράφος. Περιέζωσε τὸ ἰσόγειον τῆς πατρικῆς οἰκίας του διὰ μεταλλικῶν συρμάτων, ἔπειτα δὲ κατεσκεύασε μικρὰν γραμμὴν τηλεγραφικὴν, μεταχειριζόμενος εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μηχανισμῶν αὐτῆς σύρματα ὀ-

ρειχάλκινα, καρφία καὶ τεμάχια ψευδαργύρου, ἅτινα ἐπώλουν αἱ μάγκαι τῆς γειτονίας ἀκρωτηριάζουσαι τοὺς σωλῆνας τῶν νεροχυτῶν.

Ἐν ταῖς ἀμαξοστοιχίαις ἐφαίνετο τολμηρότατος καὶ ριψοκίνδυνος. Μετὰ μεγίστης δὲ εὐκολίας καὶ δεξιότητος ἐπήδα ἀπὸ τῆς τρεχούσης ἀμαξοστοιχίας ἐπὶ σωροῦ ἄμμου, ἐν ἐπίτηδες εἶχε σωρεύσει, ἵνα μὴ ἀναγκάζεται νὰ καταβαλῇ ἐν τῷ σταθμῷ, ὅστις ἔκειτο μακρὰν τῆς οἰκίας του. Ἡμέραν τινὰ ἰδὼν ἐρχομένην τὴν ἀμαξοστοιχίαν καὶ κινδυνεύουσαν νὰ καταπατήσῃ τὸ τέκνον τοῦ σταθμάρχου, ὤρμησε καὶ μετὰ κινδύνου τῆς ζωῆς του ἤρπασε τὸ τέκνον, οὗ ὁ πατὴρ εὐγνωμονῶν ἐδίδαξε τὸν σωτήρα τὴν τηλεγραφικὴν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ὁ Ἐδισὸν μετῆλθε τὸν σανατολοποιὸν εὐδοκίμησας τὰ μάλιστα καὶ εἰς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο, ὅπερ ὅμως ταχέως ἀπελάκτισεν ἐπιδοθεὶς ὀριστικῶς εἰς τὴν τηλεγραφικὴν γενόμενος καὶ τηλεγραφητής. Ἐίτοτε δὲ ἀδιαλείπτως ἐσπούδαζε περὶ τὴν τέχνην ταύτην κατὰ πάσας αὐτῆς τὰς λεπτομερείας, διὸ καὶ ὁ κυριώτατος μοχλὸς τῶν πλείστων αὐτοῦ ἐφευρέσεων εἶνε ὁ ἡλεκτρισμός.

Ὁ ἐφευρετικὸς τοῦ Ἐδισὸν νοῦς διεκρίνετο καὶ ἐκ τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ἡ δύνατο νὰ ἐφαρμόζῃ κατὰ τὰς περιστάσεις τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης παρεχόμενα μέσα. Ἡμέραν τινὰ μέγα τεμάχιον πάγου καταπεσὼν ἐκοψε τὸ καλώδιον τοῦ τηλεγράφου τὸ μετὰ τὸ τοῦ χωρίου του καὶ τῆς Σαρνίας ἐπὶ τῆς ἀπέναντι канаδικῆς ὄχθης, καὶ διεκρόπη ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία. Ὁ ποταμὸς ἔχει πλάτος 25000 μέτρων, δὲν ὑπῆρχε δὲ πρόχειρον μέσον νὰ τον διαπεράσῃ τις ἢ νὰ ἐπιδιορθώσῃ τὸ κοπὲν σύρμα. Τί νομίζετε ἐπενόησεν ὁ νεαρὸς τηλεγραφητής; Ἀναπηδήσας ἐπὶ τινος ἀτμομαχίης ἔλαβε τὴν λαβὴν τῆς ἀτμοσυρίκτρας καὶ διὰ συριγμάτων μακροτέρων καὶ βραχυτέρων ἐμυμήθη τὰ σημεῖα καὶ τὰς μᾶλλον ἢ ἦπτον μακρὰς γραμμὰς τοῦ τηλεγραφικοῦ ἀλφαβήτου.

«Ἀἶ, εἶνε κἀνεὶς αὐτοῦ εἰς τὴν Σαρνίαν; ἀκούετε τί σας λέγω;» ἐσύριξεν ἡ ἀμάξα.

Οὐδεμία ἀπόκρισις.

Δίς, τρίς, τετράκις, πεντάκις ἐπανελήθη ἡ ἐρώτησις ἀνευ τινὸς ἀποκρίσεως. Ἀλλὰ τέλος πάντων οἱ ἐν τῇ ἐτέρᾳ ὄχθῃ ἐννοήσαντες, ἀπεκρίθησαν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, τουτέστι διὰ τῆς ἀτμοσυρίκτρας. Ὡστε, ὡς βλέπετε, ἡ συγκοινωνία ἀποκατεστάθη.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἐδισὸν κατὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔτη εἶνε σειρά ὅλη μετοικήσεων· ἐπλανᾶτο ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἕτερον, λόγῳ μὲν χάριν ἐπισκέψεως διαφόρων τόπων καὶ εὐρέσεως μείζονος κέρδους καὶ ὠφελείας, πράγματι δὲ, καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἀποδιωκόμενος ὑπὸ τῶν προϊσταμένων του, ἕνεκα τῆς ἀστοχίας καὶ τῆς ἀπροσεξίας καὶ τῆς ἀ-

συγγνώστου παραμελήσεως τῶν καθηκόντων του. Ἐν Στρατφόρδῃ λ. χ. τοῦ Καναδᾶ ὁ προϊστάμενος αὐτοῦ τῷ παρήγγειλε νὰ τῷ τηλεγραφῇ κατὰ ἡμίσειαν ὥραν τὴν λέξιν: SIX, ὡς σημεῖον ὅτι ἡγούρνει καὶ ὅτι ἦτο ἐν τῇ θέσει του. Ἀλλ' ὁ ἐπιμελής τηλεγραφητὴς εἰξεύρετε τί ἐπενόησε; κατεσκεύασε μηχανισμόν τινὰ διὰ τροχῶν, ὅστις ἐξετέλει ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἐργασίαν. Ἐν δὲ τῇ Ἰνδιουπόλει δὲν μετεβίβαζεν ἐν καιρῷ τὰ τηλεγραφήματα τῶν ἐφημερίδων, καταγινόμενος εἰς πειράματα νέου τινὸς τρόπου πρὸς ταχυτέραν μεταβίβασιν αὐτῶν τούτων τῶν τηλεγραφημάτων.

Ἐν Μέμφιδι τῷ 1864 εἰργάζετο εἰς πραγμάτων τῆς ιδέας του περὶ τῆς διπλῆς διαβάσεως τῶν τηλεγραφημάτων. Ἐν τῷ μετὰ τὸ ἐγένοντο μεταβολαὶ τῶν ἐν τῷ γραφείῳ ὑπαλλήλων· ἡ μόνη δὲ περὶ τοῦ Ἐδισὸν γνώμη τῶν προϊσταμένων του ἦτο ὅτι δὲν ἔπρεπεν αὐτὸς νὰ συμπεριληφθῇ ἐν τοῖς νέοις διορισμοῖς.

Ἐν Λουίβιλλῃ κομίζων τὴν ἐσπέραν εἰς τὸ γραφεῖον φιάλην θεικοῦ ὀξέος ὅπερ ἔμελλε νὰ τῷ χρησιμεύσῃ εἰς τινὰ πειράματά του, ἀνέτρεψε τὴν φιάλην πρὸς ζῆμιαν τραπέζιτον τινὸς οἰκοῦντος ὑπὸ τὸ δωμάτιόν του. Ἐν δὲ τῇ Κιγκινάτῃ ἐπενόει μυρίας ὅσας ἀφορμὰς ἵνα καταλείπῃ τὸ γραφεῖόν του καὶ μεταβαίῃ εἰς τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην, ἐνθα διημέρευεν ἀναγινώσκων.

Ἡ ἀπαρίθμηση αὕτη τῶν κακουρηγμάτων τοῦ Ἐδισὸν θὰ ἦτο μοχθηρὰ ἀναιτιολόγητος, ἐὰν δι' αὐτῆς ἐσκοποῦμεν νὰ κακίσωμεν καὶ νὰ προσβάλωμεν τὸν ἐργάτην αὐτῶν. Καὶ ναὶ μὲν δὲν δύναμεθα νὰ προβάλωμεν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τὸν Ἐδισὸν ὡς παράδειγμα καὶ πρότυπον εἰς μίμησιν, ἀλλ' ὅμως τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ ταῦτα φαίνονται ὅτι ἦσαν ἀποτέλεσμα ἀνανταγωνίστου ἐσωτερικῆς ὁρμῆς. Αἱ ἐφευρέσεις αὐτοῦ ἦσαν τοσαῦτα Σειρήνες προσκαλοῦσαι αὐτόν, καὶ ὑπὸ τῆς φωνῆς τῶν θελγόμενος ἡμέλει τῶν πάντων.

Τῷ 1868 ἦλθεν εἰς Βοστόνα καὶ ἀνεδείχθη δεξιότατος τηλεγραφητής. Καταβαλὼν δὲ πάντα τὰ ἐμπόδια ἅτινα παρενεβάλλοντο κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ἕνεκα τοῦ ἀξέστοιχ ἐξωτερικοῦ του, κατῴρθωσε μετ' οὐ πολὺ νὰ λάβῃ θέσιν σπουδαιοτάτην. Διότι μέχρι τοῦδε δὲν ἡδύνατο νὰ τρέχῃ ἀπροσκόπτως κωλυόμενος ὑπὸ μυρίων ὁσῶν ἰδεῶν, ὡς βαθμὴν ἐβελάτωσε καὶ ἀπεπεράτωσε. Ἐγένετο καλλιγράφος καὶ ταχυγράφος, καὶ τὰ χειρόγραφα του ἀναγινώσκονται ὡς ἐὰν ἦσαν τοῦ τύπου, εἶδε δὲ καὶ πολλοὺς, σχετικῶς, τόπους. Ἡμέραν τινὰ παρεσκεύαζετο νὰ πομπεύσῃ εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, εἰς τὴν Νέαν Αὐρηλίαν, ἀλλὰ ἀπρόοπτον τι συμβὰν τὸν ἀνεχαίτισε. Νέα ἤδη ἐποχὴ ἀνέτελλε δι' αὐτόν. Τινὲς τῶν μικρῶν τοῦ ἐφευρέσεων εἰ-

χον ἐπιτύχει, ἤρχιζε δὲ νὰ τηλεγραφῇ κατὰ νέαν πινὰ ἀρχήν, τὴν τῆς δονήσεως, καὶ νὰ πιστεύῃ ἐαυτὸν πρῶτην τότε φοράν: «Οὐδέποτε διανοούμην, ἔλεγεν, ὅτι εἶχον ἐπιδειξιότητά τινα». Καὶ ὅμως ἀπέτυχεν ἐν τινι σπουδαίῳ πειράματι τοῦ διπλοῦ λεγομένου συστήματος του, δι' οὗ ἤθελε νὰ κατορθώσῃ νὰ διαβιβάσῃ δι' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σύρματος δύο συγχρόνως τηλεγραφήματα. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του δὲ ταύτην καταλιπὼν τὴν Βοστόνα ἦλθεν εἰς Νέαν Ὑόρκην καταβεβλημένος εἰς τὸ ἔπακρον. Ἀλλ' ἐν τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ ἀνέλαμψαν ἴσα ἴσα αἱ ἐπιτυχίαι αὐτοῦ καὶ ἔδρεψε τὸν καρπὸν τῶν μακρῶν καὶ μετὰ μεγίστης καρτερίας γενομένων ἐργασιῶν αὐτοῦ. Ὁ Ἐδισον ἔχει ἰδιόζουσαν τινα εὐφυΐαν δι' ἧς ἐν οἷῳ δῆποτε μηχανισμῷ εὐρίσκει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν πρῶτην αἰτίαν, καὶ ὡς ἐὰν ἡ αἰτία αὕτη ᾗτο ὑπεράνθρωπὸν τι πνεῦμα ἐν εἰρκτῇ κεκλεισμένον δέσμιον, ζητεῖ νὰ το ἀνακουφίσῃ εἴτε λύων τὰ δεσμά του πάντα, εἴτε τοῦλάχιστον χαλαρόνων αὐτὰ ὅσον οἶόν τε. Τὸ πνεῦμα τοῦτο τότε εἶνε ἀγαθὴ τις Μοῖρα, ἥτις εὐγνώμονουσα τῷ Ἐδισον διὰ τὴν εὐεργεσίαν του ταύτην, τῷ παρέχει τὴν φήμην καὶ τὴν εὐτυχίαν.

Ἐλαβε λοιπὸν τριάκοντα καὶ πέντε διπλώματα δι' ἐφευρέσεις ἀναφερομένας εἰς τοὺς λεγομένους χημικοὺς καὶ αὐτοματικούς τηλεγράφους, ὁκτὼ δὲ τὴν εὔρεσιν τρόπου διαβιβάσεως διπλῶν καὶ τετραπλῶν συγχρόνων τηλεγραφημάτων δι' ἐνὸς σύρματος, τριάκοντα ὁκτὼ δὲ τὴν τηλεγραφικὴν ἐγγράφειν καὶ ὁκτὼ δὲ βελτιώσεις μέρους τινὸς τῆς συνήθους συσκευῆς τοῦ Μόρσου. Τὸ διπλοῦν λεγόμενον σύστημα, ὡς εἶδομεν, κατ' ἀρχὰς ἐγένετο καταγέλαστον. Ἀλλ' οἱ ἀπιστοῦντες, ἔτυχον μετ' οὗ πολὺ τῆς εὐκαιρίας νὰ ἴδωσι διὰ τοῦ τετραπλοῦ συστήματος τέσσαρα συγχρόνως τηλεγραφήματα δι' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σύρματος διαβιβαζόμενα. Ὁ δ' ἐφευρετὴς ὁμιλεῖ σήμερον περὶ ἐξαπλοῦ τοιοῦτου συστήματος.

Μυθώδης σχεδὸν εἶνε ἡ εὐδοκίμησις τοῦ πρῶτον πολυτεχνήτου. Μεγάλῃ τις Ἀμερικανικῇ Ἐταιρίᾳ λέγεται ὅτι ἡγόρασε παρ' αὐτοῦ ἀντὶ ἑκατοντακισχιλίων δολλαρίων τὸ τηλεφῶνον αὐτοῦ καὶ τίς οἶδε πόσον τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τετραπλῆς διαβιβάσεως κτλ. κτλ. Λέγεται δὲ ὅτι ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ φωνογράφου εἰσπράττει καθ' ἑβδομάδα πεντακόσια δολάρια.

Ἐκ τοῦ μακροῦ καταλόγου τῶν ἐφευρέσεων τοῦ Ἐδισον μία μόνον θὰ εἶνε ἡ μὴ κατὰ πάντα εὐδοκίμησας καὶ μὴ ἀποφέρουσα κέρδη. Ἀλλ' ἐδαπάνησεν ὅμως καὶ οὐκ ὀλίγα εἰς ἐρεῖνας καὶ πειράματα, τετρακοσίας χιλιάδας δολλαρίων, περὶ τὰ δύο καὶ ἡμισυ περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ἐν Νιούμαρκ εἶχεν ἐργαστήριον ἐν ᾧ εἰργάζοντο τριακόσιοι ἐργάται, ἐν τῇ πόλει

δὲ ταύτῃ ἡ ἐργασία κατὰ πρῶτον τακτικῶς τῶ μαθημάτων τῆς χειμῆρας καὶ ἐνυμφεύθη. Τὸ δὲ 1876 πωλήσας τὸ ἐργαστήριόν του ἦλθεν καὶ κατόκησεν ἐν Μένλῳ Πάρκ.

Ὡς εἶνε ἤδη νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ Μένλο Πάρκ εἶνε ἐκ τῶν νεωτάτων σταθμῶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς Πενσυλβανίας ἐν τῇ Νέᾳ Γερσέῃ, μίαν ὥραν ἀπέχεται δι' ἀμαξίας ἀπὸ τῆς Νέας Ὑόρκης. Εἶνε δὲ ἀπλοῦν χωρίον ἔχον ἡμίσειαν δωδεκάδα οἰκιστῶν χρώματος ὑποκιτρίνου, κατὰ τὰλλα δὲ κοινοτάτων. Ἡ οἰκία τοῦ Ἐδισον εἶνε μία τῶν καλλίστων, περιέχουσα πᾶσαν οἰκιακὴν εὐκολίαν, ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος. Ὁ κατὰ πρῶτον ἐρχόμενος ἐνταῦθα μόλις καταβὰς τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμαξίας, ἥτις παρῆλθε ἀπέρχεται, σταθεὶς πρὸ τῆς οἰκίας ταύτης ἐκπλήσσεται διὰ τὸ ἥσυχον αὐτῆς. Οὐδὲν ἄλλο ἀκούει ἢ τὸν βόμβον τῶν μελισσῶν καὶ ἀναπνέει γλυκεῖαν αὔραν ἐλαφρῶς κυρτοῦσαν τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ὑψηλῶν γόρτων.

Τὸ ἔδαφος εἶνε ἐπικλινὲς ὀπίσω τοῦ σταθμοῦ μέχρι λειμῶνός τινος, ἔμπροσθεν δὲ ἀνυψοῦται ἀποτόμως. Παρὰ τὴν κορυφὴν μακροῦ λόφου ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν οἰκιῶν, ἐντὸς αὐτῆς ἀδένδρου φαίνεται ξύλινόν τι διώροφον οἰκοδόμημα μετὰ ἐξώστου. Βλέπων τις αὐτὸ βεβαίως θὰ νομίσῃ ὅτι εἶνε σχολεῖον ἢ κοινὸν τι κατὰστημα οἷον δῆποτε, ἐν ᾧ συνερχόμενοι ἐμβριθεῖς ἄνδρες συσκέπτονται περὶ σπουδαίων πραγμάτων, διότι ὄντως περὶ τὴν μεσημβρίαν ἄνδρες σπουδαῖοι εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται. Ἀναμφιβόλως ἐν τινι τῶν γωνιῶν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου θὰ εἶνε τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἐφευρετοῦ. Οὐχί· τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἐφευρετοῦ εἶνε ὅλη ἡ οἰκία· καὶ τοι δὲ ἔχει μῆκος μὲν 100 ποδῶν, πλάτος δὲ 28 εἶνε τοσοῦτον στενόχωρος, ὥστε καταγίνεται ἤδη εἰς τὴν οἰκοδομὴν εὐρυτέρας πλησίον τῆς πρῶτης. Καὶ ὅλον μὲν τὸ ἰσόγειον περιλαμβάνει πληθὺν ξυλουργικῶν καὶ ἄλλων ὀργάνων, ἐργαστήριον σχεδιογραφικὸν καὶ γραφεῖον, ἐν ᾧ ἐργάζονται δεκατρεῖς δεξιοὶ ἐργάται. Ὑπεράνω δὲ ὑπάρχει αἰθουσα μακρὰ ἔχουσα ἐκ διαλειμμάτων θέσεις πλήρεις, ὡς καὶ τὸ ἔδαφος, ἡλεκτρικῶν στήλων, ἀτράκτων, χημικῶν σκευῶν καὶ ἄλλων συσκευῶν ἀλλοκότων. Πέριξ δὲ ἐπὶ τῶν τοίχων ὑπάρχουσι θέσεις περιέχουσαι συλλογὴν μικροτέρων ὀργάνων καὶ μάλιστα σειρὰν ὅλην φιαλιδίων καὶ φιαλῶν χημικῶν προϊόντων.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνθρώπων τῶν πληρούντων τὸ ἐργαστήριον εἶνέ τις, ὃν ἕνεκα τῆς ἀπλότητος τῆς ἀναβολῆς του οὐδὲ διανοήθητε καὶ νὰ παρατηρήσητε. Καὶ ὅμως ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε ὁ οἰκοδεσπότης, οἱ δὲ λοιποὶ εἶνε βοηθοὶ του, εἰς οὓς δύναται νὰ ἀναθέτῃ ἐνίοτε τὴν ἐκ-

τέλεσιν δευτερευόντων τινῶν πειραμάτων. Ἐχει δὲ οὗτος ὕψος 1,75 μέτρ. Τὴν στιγμὴν ταύτην εἶνε κεκυφὼς ἐξετάζων λεπτήν τινα ἐργασίαν. Καὶ καθ' ὅλου μὲν φαίνεται νέος, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του, ὑψαλωμένον ὑπὸ βαθυτάτων ρυτίδων, φαίνεται γηραιόν. Ἡ δὲ μαύρη κόμη του, ἔχουσα ἤδη καὶ λευκάς τινας τρίχας, πίπτει πυκνὴ ἐπὶ τοῦ μετώπου του. Αἱ χεῖρές του εἶνε ἐστιγμέναι ὑπὸ ὀξείας, ἡ δὲ ἀναβολὴ του εἶνε τύπος τῶν ἐτοιμῶν λεγομένων φορεμάτων.

Τοιοῦτος ὁ Ἐδισον.

Φαίνεται ὡς τις ἐργάτης, ἰδίᾳ δὲ, ἕνεκα τῆς ὠχρότητός του, ὡς τυπογράφος ἐργαζόμενος νύκτα. Οἱ χαρακτηρισμοὶ του εἶνε πλατεῖς, τὸ μέτωπον κανονικόν, οἱ ὀφθαλμοὶ του χρώματος τεφροῦ ἀνοικτοῦ, ἡ δὲ ἀκανόνιστος, καὶ διὰ τοῦ στόματός του φαίνονται ὀδόντες ἐστερημένοι κανονικοῦ σχήματος. Ὅτε ὑφώνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ σε παρατηρήσῃ φαίνεται ὅτι ἡ προσοχή του δὲν ἔρχεται ἀμέσως, ὡς ἐὰν ᾗτο που ἀπνησχολημένος. Ἀλλὰ τὸ βλέμμα του εἶνε διαυγέστατον, εἰλικρινὲς καὶ ἡ ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας του, ἴδετέ τον τώρα, εἶνε ὡς λέγουμεν ἀνοικτὴ καὶ ἐπαγωγός. Τὴν σοβαρότητα διαδέχεται παιδρὸν μειδίαμα, ὁ φαινόμενος γέρων ἐξαφανίζεται καὶ ἀντ' αὐτοῦ βλέπομεν ἐνώπιον ἡμῶν μαθητὴν ἀμέριμον μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του.

Ἐὰν ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸν Ἐδισον γινώσκῃ αὐτὸν μόνον ἐκ τοῦ φωνογράφου, θὰ ἴδῃ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του πλεῖστα ὅσα περιεργα καὶ ἄξια θεᾶς πράγματα, ἅτινα θαυμάζων σπεύδει νὰ παρατηρήσῃ. Κατὰ γῆς κείνται διαλελυμένα τὰ τεμάχια τοῦ μεγαλογόφου πελωρίου σωλήνος ἔχοντος δύο ἀκουστικὰ κέρατα. Δύο ἄνθρωποι ἔχοντες ἑκάτερος ἐν τῶν ὀργάνων τούτων δύνανται νὰ συνδιαλέγωνται διὰ τῆς συνήθους φωνῆς ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν χιλιάδων μέτρων. Ἐκ τῆς κοιλάδος ἐκείνης ἐκεῖ κάτω, ὀπίσω τῆς ἐρυθρᾶς οἰκίας, λέγει ὁ μὲν ὁ ἐφευρετὴς, ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρὸς χαρὶσάν τινα γωνίαν τῆς πεδιάδος, ἀκούεται εὐκρινέστατα καὶ ὁ ἀπλούστατος ψιθυρισμός. Τὸ μόνον κακὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶνε ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη συλλέγει καὶ πάντας τοὺς πέριξ ἤχους, οἷον τοὺς μινυρισμοὺς τῶν πτηνῶν, τὴν ἐπίπονον μάσσησιν τῶν ἐν τῷ λειμῶνι δαμάλεων καὶ τοὺς τοιοῦτους λεπτοτάτους καὶ δυσδιακρίτους θορύβους. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ πειράματα ἐκτελοῦνται κάλλιον κατὰ τὰς ἡσυχίας νύκτας. Οὐδόλως δ' ἀμφίβολον ὅτι οἱ χωρικοὶ οἱ κατοικοῦντες πλησίον τοῦ τόπου ἐν ᾧ γίνονται τὰ νυκτερινὰ πειράματα, ἀκούοντες ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς νυκτὸς ὅτε τὰ πάντα ἀναπαύονται, ἀκούοντες, λέγω, τὰς παραδόξους πῶς λέξεις τὰς ἀνταμειβομένας χαμηλῇ τῇ φωνῇ μεταξὺ

τῶν ἐκτελούντων τὸ πείραμα, καὶ βλέποντες τὰς ἀμυδράς αὐτῶν σκιὰς καὶ τὰ πλανώμενα φῶτα τῶν φαναρίων των, οὐδόλως ἀμφίβολον ὅτι χωρὶς νὰ ἐμβυθύνωσιν εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο, θὰ σπεύσωσι νὰ κατακλεισθῶσιν ἐν ταῖς οἰκίαις των ἔχοντες μεστὴν τὴν κεφαλὴν φανταστικῶν παραμυθίων καὶ τρέμοντες ὑπὸ τοῦ φόβου!

Πλησίον τοῦ μεγαλογόφου ὑπάρχει ἡ συσκευή τοῦ ἀεροφώνου, οὗ ἡ μεγάλη φωνὴ ἔχουσα δύναμιν ἑκατὸν πεντήκοντα ἀνθρωπίνων πνευμόνων θὰ μεταδίδῃ παραγγελίας τῶν ἐν θαλάσῃ πλοίων, τῶν παρὰ τὴν ἀκτὴν φάρων κτλ.

Περαιτέρω κείται γραφὴς ἡλεκτρικῆς χαράττουσα γράμματα καὶ σχέδια. Εἶνε δὲ αὕτη αἰχμηρὴ χαλυβδίνῃ κινουμένη ὑπὸ μικρᾶς τινος στήλης καὶ διατρυπῶσα τὰ ἐπὶ τοῦ χαρτίου γεγραμμένα στοιχεῖα. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γραφίδος ταύτης ὁ ἐφευρετὴς κατεσκεύασεν ὄργανον ἔχον ἀδάμαντα κατὰ τὴν αἰχμὴν καὶ χρησιμεῖον εἰς χάραξιν τῶν πολυτίμων λίθων.

Ἐλθωμεν νῦν εἰς τὴν ἐναρμόδιον ἀντίληψιν, ἡλεκτρομαγνήτην διαπασῶν, ἔχοντα 21[2] ποδῶν μῆκος. Αὕτη κινουμένη δύναται νὰ ντλήσῃ τρία ἢ τέσσαρα βυτία ὕδατος τὴν ἡμέραν δι' εὐτελεστάτης δαπάνης.

Πολλὰ δὲ καὶ ποικίλα εἶνε τὰ συστήματα τῶν χημικῶν τηλεγραφικῶν μηχανῶν· καὶ αὕτη μὲν διαβιβάσει οὐ μόνον ἀπλῶς τὸ τηλεγράφημα, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος τῆς γραφῆς τοῦ τηλεγραφοῦντος. Ἡ γραφὴ δὲ αὕτη χαράσσεται διὰ λευκῆς μελάνης τοιαύτης, ὥστε τὰ στοιχεῖα ἐξογκοῦνται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ χαρτοῦ. Ἡ αὕτη δὲ οὐσία θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς χρῆσιν τῶν ἀομμάτων, οἵτινες, ὡς γνωστόν, διὰ τῆς ἀφῆς ἀναγινώσκουσι.¹

Ἡ δὲ κατασκευάζονται ἐκεῖ ἡλεκτρικὰ φαλίδια ἵνα δι' αὐτῶν κόπτονται σκληρὰ πράγματα. Κατασκευάζεται ἡλεκτρικὴ μηχανὴ τοῦ κεντήματος, ἅλλαι τινὲς χρησιμεύουσαι ἵνα περιστρέψωσι διάφορα πράγματα ὑπάρχοντα ἐν τοῖς παραθύροις τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων. Ὡς αὐτὸς δὲ θήκη τις λαλοῦσα, πτηνὸν δυνάμενον νὰ ἵπταται εἰς διάστημα χιλίων ποδῶν καὶ ἑτέρα μηχανὴ ἔχουσα τροχόν, ὃν δὲν δύναται μὲν νὰ κινήσῃ οὐδ' ἡ ἰσχυροτάτη πνοή, εὐκολώτατα δὲ κινεῖ ὁ ἥχος τῆς φωνῆς.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ληφθέντα τυχαίως, δεικνύουσιν εἴτε τετελεσμένα εἴτε ἐν καταστάσει ἐμβρύου, οὕτως εἰπεῖν, τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ. Ὅσακις ἀναζητεῖ τι ὁ Ἐδισον οὐδόλως ἀναπαύεται· παραδείγματος χάριν ἐν Νιούμαρκ ἀνέβη εἰς τὸ ἀνώτατον πάτωμα τῶν ἐργαστηρίων του, διότι μηχανὴ τις τυπογραφικὴ δὲν ἐκινεῖτο, καὶ ὅμως ᾗτο ἡναγκασμένος νὰ τὴν

1. Περὶ τῆς μελάνης ταύτης ἴδε Ἐστίας τόμον σ', σελ. 800.

παραδώσῃ μετ' ὀλίγας ὥρας· ἐδήλωσε δὲ ὅτι δὲν θὰ καταβῇ πρὶν ἢ κινηθῇ ἡ μηχανή. Ἐξήκοντα ὅλας ὥρας κατεγίνετο νὰ κινήσῃ τὴν μηχανήν, ὅπερ καὶ κατώρθωσε, καὶ τότε μόνον καταβάς ἐκοιμήθη τριάκοντα κατὰ συνέχειαν ὥρας.

Ὁ Ἐδισον ἔρχεται εἰς τὸ ἐργαστήριον τὸ πρῶτ' καὶ πρῶτον μὲν ἀναγινώσκει ἐπιστολάς, ἐπιθεωρεῖ τοὺς ἐργάτας καὶ ἐπιτηρεῖ τὰ πειράματα τῶν βοηθῶν του. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ Τύχη τὸν βοηθεῖ· π.χ. πλάκες ἐλεφαντίνου ὅσπου ἐμβαπτιζόμεναι ἐν ἰδίῳ τινὶ ἐλαίῳ ἐπὶ ἑξ' ἐβδομάδας, γίνονται διαφανέσταται. Σφαιρίδιον ὑδαργύρου ἐν ὕδατι περιέχοντι καὶ ὀλίγον ποτάσιον λαμβάνει σχήματα διάφορα διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἔλκεται ἢ ἀπωθεῖται, μεταβάλλει χρῶμα, γίνεται ἀκίνητον κτλ. Καὶ ταῦτα μὲν ἀποτελέσματα δὲν εἶνε ἀμέσως χρήσιμα, ἀλλ' ὅμως καταγράφονται μετ' ἐπιμελείας καὶ ὅταν χρειασθῶσιν εὐρίσκονται ἔτοιμα. Τινὰ δ' αὐτῶν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι βραδύτερον ὥς ἐλλείποντες κρίκοι πολυτίμου τινὸς ἀνακαλύψεως. Καὶ ὅτε μὲν δοκιμάζει χιλιοστὴν ἤδη φορὰν τὴν συσκευὴν τοῦ τηλεφώνου, προσθέτων νέας τινὰς βελτιώσεις, ὅτε δὲ προβιδάζει κατὰ τὴν βῆμα τὰ ἡμιτελῆ ἤδη ἔργα του, ἢ κατὰ τὴν διάθεσίν του, συγκεντροῦ ὅλην αὐτοῦ τὴν προσοχὴν ἐφ' ἑνὸς καὶ μόνου.

Καίτοι δὲ αἰτία τῆς εἰς τὸ ἀπόκεντρον Μένλο Πάρκ ἐγκαταστάσεώς του εἶνε κατὰ μέγα μέρος ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν συχνῶν ἐπισκέψεων, καὶ ὅμως καθ' ἑκάστην συρρέουσι πλείστοι ὅσοι. Ἡ κατοικία του εἶνε τρόπον τινὰ ἡ Μέκκα εἰς τὴν καθ' ἑκάστην φοιτῶσι προσκυνηταὶ πεπαιδευμένοι, νεολόγοι ἐφημερίδων καὶ περιέργοι. Ἡμέραν τινὰ κύριός τις ὠδήγησε λόχον ἑκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε προσκυνητῶν σημειωτέον δ' ὅτι ὁ κύριος οὗτος ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἐδισον τὴν ἄδειαν νὰ τῷ παρουσιάσῃ φίλους τινάς. Ἀλλὴν πάλιν ἡμέραν ἀμαξοστοιχία ἐπίτηδες ἐκόμισεν ἐκ Βοστώνης περιέργους, οἵτινες προηγουμένως εἶχον λάβει τὴν ἄδειαν νὰ τον ἐπισκεφθῶσιν.

Ὁ Ἐδισον ὑποδεξιόυται τοὺς πάντας φιλοφρόνως, συγχωρῶν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξετάζωσι καὶ αὐτὸν καὶ τὰς ἐφευρέσεις του ἐφ' ὅσον θέλωσι. Πᾶς τις θαυμάζων τὸν φωνογράφον του καταθέλγεται οὐχ ἥττον ὑπὸ τῆς φαιδρότητος τοῦ ἐφευρετοῦ.

«Πολὺ καλὰ, λέγει γελῶν μετὰ φαιδρότητος· τώρα θὰ διασκεδάσω καὶ ἐγώ. Μελετῶ νὰ προσαρτήσω ἐπὶ ἡλεκτρικῆς συστοιχίας σύρμα, ὅπερ φθάνον μέχρι τῆς θύρας θὰ ἀνατρέπῃ πάντα τολμῶντα νὰ κρούσῃ αὐτήν».

Ἰδού κάθεται πρὸ τοῦ φωνογράφου, προσαρμόζει διπλοῦν στόμιον καὶ προσκαλεῖ τινὰ τῶν βοηθῶν του, ἐν ᾧ ἕτερός τις κάθηται πρὸ μουσικοῦ ὄργανου κειμένου ἐν τινὶ γωνίᾳ τοῦ δω-

ματίου. Ἀδουσι δὲ διὰ δύο φωνῶν ἁρμότι. Ἐνῶ δὲ ἡ μουσικὴ πληροῖ τὸ δωμάτιον καὶ τὸ βλέμμα σου πλανᾶται κατὰ τύχην ἐπὶ πάντα τὰ περιστοιχίζοντά σε διάφορα πράγματα, αἰσθάνεσαι μύχιόν τι ῥίγος. Νομίζεις ὅτι παρίστασαι εἰς ἱεροτελεστίαν ἐτέρου τινὸς δόγματος· παραδόξου καὶ καινοφανοῦς, εἰς ἃσμα ἀρχαῖον καὶ φαιδρὸν ἀδόμενον εἰς τιμὴν νέας ὁλως ἐποχῆς μεστῆς ἐπαγγελιῶν ὑψηλῶν, εἰς τὴν ἀποκάλυψιν μυστηρίων κεκρυμμένων.

Ἀλλὰ τὴν ἐσπέραν μάλιστα ὁ μέγας ἐφευρετὴς φανεροῦται διὰ τῆς χαρακτηριστικωτάτης αὐτοῦ ὁψεως. Συνειθίζει ἕκαστα τῆς μοναξίας ἐν ᾗ διατελεῖ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, νὰ παραδίδῃται εἰς τὰ σπουδαιότατα τῶν ἔργων του, ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος καὶ πέρα τοῦ μεσονυκτίου. Ἐνίοτε διανυκτερεύουσι παρὰ τῷ Ἐδισον καὶ τινες ἄλλοι μακάριοι ὄντως ἀνθρωποί. Γίνονται δὲ τότε λόγος καὶ συζήτησις περὶ τοῦ συνδυασμοῦ τριῶν ὄργάνων· τοῦ τηλεγράφου πρὸς διαβίβασιν τῶν εἰδήσεων, τοῦ φωνογράφου πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῶν, καὶ τοῦ ἀεροφώνου πρὸς μετάδοσιν αὐτῶν μακρὰν καὶ γεγωνυῖα τῇ φωνῇ. Γίνονται λόγοι περὶ τοῦ λεγομένου μικροφώνου, ὅπερ ἔχει πρὸς τὸν ἥχον τὸν αὐτὸν λόγον, ὃν ἔχει τὸ μικροσκοπίον πρὸς τὴν ὄψιν. Συζητοῦσι περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ δόκτορος Φίψων προταθείσης συνθέσεως τοῦ φωνογράφου καὶ τοῦ κινητοσκοπίου, δι' οὗ φωνογραφικὴ τις εἰκὼν κινεῖται καὶ φαίνεται λαλοῦσα. Πόσαι ἰδέαι ἀνακυκλῶνται ἐν τῷ μακρῷ ἐκείνῳ οἰκοδομηματι, ὅτε πάντα τὰ περὶ εἶνε ἔρημα καὶ ἀναπαύονται, καὶ ἔξω μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς ἀκούεται μόνῃ ἡ δέξια κραυγὴ τῶν γρύλλων καὶ τῶν βατραχίσκων, ἔνδον δὲ αἱ λυχνίαι φέγγουσι διαρκῶς, ὑψοῦσαι τὴν θερμοκρασίαν τοῦ δωματίου, ταῦτοχρόνως δὲ αἱ μηχαναὶ ἐκτελοῦσι τὸ ἐπίπονον καὶ βραδὺ αὐτῶν ἔργον.

Ἡ δὲ κατασκευάζεται συσκευή τις πλείστου λόγου ἀξία πρὸς ἀνάλυσιν τοῦ ἤχου εἰς τὰ στοιχεῖά του, ὡς ἀναλύεται τὸ φῶς διὰ τοῦ πρίσματος. Πεπαιδευμένος δὲ τις ἐν Νέα Ὑόρκη εὔρεν ἤδη χρῆσιν τινὰ τοῦ φωνογράφου εἰς τὴν φιλολογίαν, προτείνων ἵνα δι' αὐτοῦ διασωθῶσιν αἱ ἰνδικαὶ διάλεκτοι οἷον ἡ τῶν Σενεκᾶς, τῶν Τεσκαρόρας καὶ ἄλλαι, αἵτινες ὁσμήραι ἐξαφανίζονται μετὰ τῆς παρούσης γενεᾶς. Ἀλλὰ τὸ πρίσμα τοῦτο τοῦ ἤχου, συγχωρηθῆτω ἡμῖν ἡ ἐκφρασις αὐτῇ, ἐὰν δυνήθῃ νὰ τελειοποιηθῇ ἀνοίγει ὁδὸν νέαν εἰς τὴν φιλολογίαν, διότι δι' αὐτοῦ θὰ περιορισθῶσιν εἰς μικρὸν τινὰ ἀριθμὸν τύπων πάντα τὰ ποικίλα καὶ διάφορα ἰδιώματα καὶ θὰ κατασταθῇ δυνατὴ ἡ κενὴ νῦν καὶ ματαιὰ ἐλπίς περὶ μιᾶς γλώσσης παγκοσμίου.

Ἰδού καθήμεθα εἰς ἐξέτασιν τῆς ἐνεργείας θερμομέτρου τινὸς ἰδίας κατασκευῆς, ἐπονομασθέντος μικροτατοσίμετρον, καὶ δεικνύοντος εἰ-

κοσιτέσσαρα χιλιστὰ τοῦ βαθμοῦ Φαρεναίτου, δυναμένου δὲ νὰ ποκτῇ ἔτι μείζονα λεπτότητα καὶ εὐαισθησίαν. Τὸ εὐαίσθητον τοῦ ἀνθρακος ἐφ' οὗ θεμελιόυται τὸ ὄργανον περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀνεκαλύφθη τυχαίως ἐν τινὶ πειράματι τοῦ τηλεφώνου. Οὕτω δὲ ἡ ἀνθρωπίνη πρόοδος μεταχειρίζεται ἑκάστην ἀνακάλυψιν ὡς τινὰ κλίμακα· ἀναβαίνει καὶ ἀνασύρουσα τὴν κλίμακα τοποθετεῖ αὐτὴν ἵνα ἀναβῇ ἔτι ὑψηλότερα.

Ἰδωμεν νῦν πῶς παρασκευάζονται τὰ ἐξ ἀνθρακος σφαιρίδια τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν θερμομέτρων τούτων. Ἡ πρὸς παρασκευὴν τῶν σφαιριδίων ὕλη συνάγεται ἐντὸς ὑαλοσωλήνων τῶν λύχνων, καπνίζοντος τοῦ ἐλ-λυχνίου ὅσον οἷον τε πλείότερον. Ἡ καπνία δὲ αὕτη στερεοποιεῖται μετὰ ταῦτα δι' ἰσχυρᾶς πίεσεως. Ὁ ἐφευρετὴς κεκυφώς μετὰ προσοχῆς καὶ πολλῆς μερίμνης πρὸ ἡμισείας δωδεκάδος ζοφρῶν λύχνων καὶ ἔχων τὴν κόμην ἀτημέλητον ὁμοιάζει πρὸς μάγον τινὰ ἀπαγγέλλοντα μυστικούς ἐξορκισμοὺς καὶ καλοῦντα εἰς βοήθειάν του τὰς ἀποκρύφους δυνάμεις. Καθ' ὅσον δὲ ἡ νύξ προβαίνει, ἡ κόμη του καταπίπτει μᾶλλον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ ἡ στάσις του καθίσταται ἀτονωτέρα καὶ νωχελεστέρα. Παρῆλθεν ἡ δὴ τὸ μεσονύκτιον, αἱ μηχαναὶ ἐπανέσαν κινούμεναι καὶ οἱ ἐργάται κεκμηκότες ἀπέρχονται οἴκαδε.

Παρατίθεται ἡ δὴ ἡμῖν πρόχειρον πρόγευμα. Ἐν ᾧ δὲ παρετηροῦμεν τὸ εἶδωλοσκοπίον, αἰφνης ἀκούεται τὸ τίκ τίκ τηλεγραφικοῦ τινος ὄργανου. Ὁ ἐφευρετὴς ἵσταται ἀλλοκότως πως, διὰ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς κρατῶν σαρδέλλαν, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας δίπυρον καὶ ἔχων τὸ στόμα πληρὲς, μεταφράζει δυνατὰ καὶ βραδέως τοὺς ἤχους, οὓς μόνος αὐτὸς ἔννοε: «Λονδῖνον... Μάιος. Εἰδήσεις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ λόρδου Ρούσελ εἶνε πρόωρος. Ἰωάννης—Βλαγγάρ—οὐ—χρεωκοπία ἀνηγγέθη—χθές—κατερέθισε» (ὅχι, δὲν λέγει κατερέθισε) «κατώρθωσε—νὰ—τακτοποιήσῃ—τὰς ὑποθέσεις του—καὶ—θὰ—ἐξακολουθήσῃ τὸ ἐμπόριόν—του».

Ἡ σελήνη λάμπει ἐν τῇ οὐρανῷ καὶ ἐξερχόμεθα εἰς τὸν ἐξώστην ἐνθα ὑπάρχει τηλεσκόπιον, καὶ δι' αὐτοῦ παρατηροῦμεν τὴν λευκὴν καὶ σκωληκώδη ὄψιν τῆς σελήνης καὶ τὸν λάμποντα ἀστερόεντα οὐρανόν. Εἶνε δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Καὶ οἱ μὲν ξενίζόμενοι φαίνονται κεκμηκότες, ἀλλ' ὁ οἰκοδεσπότης εἶνε ζωηρὸς ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τῆς ἑνεκα τῶν μακρῶν ἀγρυπνιῶν πυρετώδους ἐξάψεως, τῷ ἐπέρχονται ἐνιότητι τινος τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἐμπνεύσεων.

Ὁ ἀναγνώστης ἔχει ἤδη ἔννοιαν τινὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Μίαν ἔτι λέξιν περὶ τῆς ἀληθοῦς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀξίας. Εἶνε ἀνὴρ ἐντιμολάτῃ κατὰ πάντα χαρακτήρος, σω-

φρονέστατος καὶ φιλοπονώτατος, ἔχων πάσας τὰς ἀρετὰς τοῦ ἐντίμου, τοῦ σώφρονος καὶ τοῦ φιλοπόνου. Δὲν ἔχει δὲ νοῦν μαθηματικόν, δμολογεῖ μάλιστα ὅτι ἀείποτε ἀπεστρέφετο τὰ μαθηματικά.

Εἶνε δὲ καὶ φιλαναγνώστης, προτιμῶν ὅμως τὰς ζωηρὰς μυθιστορίας καὶ τὰ βιβλία ἐν οἷς περιέχονται πράγματα παρεμπερῆ πρὸς τὰς ἐργασίας του. Ὅθεν λατρεῖ τὸν Οὐγγῶ, τὸν Βούλθερ, τὸν Ἰούλιον Βέρν—μάλιστα δὲ τὸν τελευταῖον τοῦτον, ὃν ἀποκαλεῖ προφήτην μᾶλλον ἢ μυθιστοριογράφον. Ἐχει δὲ καὶ τὴν ἐξαίρετον ταύτην ἀρχήν, προτιμᾷ τουτέστι νὰ ἀναγνώσῃ καλὸν τι βιβλίον δωδεκάκις ἢ νῦν ἀγνώσῃ δώδεκα διάφορα βιβλία. Ὅθεν συγγραφεὺς ὡς τὸν Δίκην καὶ ἄλλους τοιούτους, θεωρεῖ δευτέρου λόγου ἀξίους. Τὰ προσφιλέστατα αὐτῷ πρόσωπα καὶ τὰ κατ' ἐξοχὴν διεγείροντα τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἶνε αἱ μηχαναί, τὰ στοιχεῖα τὰ χρησιμεύοντα εἰς τοὺς σκοποὺς του, αἱ ἀργέγονοι φυσικαὶ δυνάμεις καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὅτε ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν φωνογράφον του λέγει αὐτῷ γερμανιστί, ἰσπανιστί ἢ καὶ λατινιστί (διότι ἔχει γνῶσιν τινὰ τῶν τριῶν τούτων γλωσσῶν): «Ἐλα, γερωνογράφε μου, τί κάμνεις αὐτοῦ κάτω εἰς τὴν γωνίαν σου;» ὁ δὲ φωνογράφος ἀποκρίνεται διὰ τῆς ἐρρίνου μεταλλικῆς αὐτοῦ φωνῆς, εἶνε δύσκολον νὰ ἀποβάλῃ τις τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ ὄργανον ἐκεῖνο εἶνε ὑπερφυσικόν τι ὄν, ἔχον ἴδιον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἴδια αἰσθήματα, ὃν ὅπερ ὀφείλει τις νὰ μὴ περιφρονήσῃ.

Περὶ τῶν ἐπιστημόνων ἀνδρῶν πρὸς οὓς ἐσχετίσθη ἕνεκα τῆς θέσεώς του ὁ Ἐδισον λαλεῖ μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ. Τῷ φαίνονται δὲ ἀπλούστεροι, ἀδιαφορώτεροι καὶ μᾶλλον μεγαλόφρονες, ἢ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. Διηγούμενος δὲ τὴν συνάντησιν αὐτοῦ μετὰ τινος σοφοῦ Ἀμερικανοῦ, τοῦ Οὐίλλιαμ Θόμψον, μετὰ πολλοῦ διαφύρου περιγράφει τὸν παλαιὸν πῖλον καὶ τὰ τετριμμένα πῶς ἐνδύματα τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς.

Καὶ ἡ δὴ δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ, ὁποῖός τις εἶνε αἱ τέψεις τοῦ Ἐδισον καὶ πῶς διασκεδάζει; Ἐφευρίσκων. Ὅποιός τις εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ βίου του; Τί λέγει ὅτι θὰ κάμῃ ἀφ' οὗ πλουτήσῃ; Ἀπλούστατα· θὰ ἐφευρίσκει καὶ μόνον θὰ ἐφευρίσκει. Ἐὰν εἰργάσθῃ μετὰ τῶν τῶν προθυμίας ὅτε ἦτο ἀφανής, σήμερον ὅτε τὰ πάντα ἔχει πρόχειρα καὶ ἀφθονα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας του ἡ προθυμία του ἐδιπλασιάσθη. Ἡ πολυτέλεια δὲν τον πτοεῖ καὶ τον ἀποφύγει. Οὐδὲ ἡ ἐπιδοκιμασία τῶν ἀνθρώπων τον πτοεῖ, ἀλλ' ἀδιαφορεῖ, οὐδόλως ἐπιζητῶν αὐτήν. Μόνον ἡ φλόξ τοῦ ἐφευρίσκειν τὸν βασιανίζει καὶ οὐδὲν πλέον. Ὡνόμασε δὲ τὰ δύο παιδία του, τὸ μὲν Dot (στιγμὴν), τὸ δὲ Dash (κεραία) κατὰ τὰ συμβολικὰ σημεῖα τοῦ τηλε-

γραφικῷ ἀλφαβήτῳ. Θέλει δὲ νὰ παράγῃ κατ' ἔτος καλὸν τι τοῦλάχιστον ὡς τὸν φωνογράφον.

Εἶνε ἤδη τρίτη ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Μέχρι δὲ τῆς ὥρας ταύτης οὐδὲ τὸ ἀκαματότατον πνεῦμα δύναται νὰ ἀνθέξῃ. Ἡ ἐπὶ τοῦ παραθύρου φέγγουσα λυχνία ἔπαυσε καταισχύνουσα τὴν σκοτίαν τῆς πέριξ πεδιάδος. Τὸ περιγράμμα τοῦ μακροῦ οἰκοδομήματος διεκρίνετο ἤδη καὶ ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ μεθ' οὗ πρότερον συνεχέετο. Ὁ ἀὴρ εἶνε ψυχρὸς καὶ τὰ ὑψηλὰ χόρτα καλύπτονται ὑπὸ τῆς δρόσου. Ὁ ἐφευρετὴς σχηματίζων τὴν χειρὰ του ὡς τηλεσκόπιον παρατηρεῖ τοὺς ὠχρίωντας ἀστέρας καὶ αἰσθανόμενος τοὺς πόδας του βαρεῖς καὶ δυσινήτους πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν του προσκόπτων καθ' ὁδόν.

[Revue Britannique.]

Η ΧΟΛΕΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1854

Ἡ χολέρα ἐνέσκηπεν εἰς Πειραιᾶ, ἀπαρалаκτικῶς ὅπως καὶ ἐπὶ Περικλέους ὁ λοιμὸς, καὶ πρῶτον ἤψατο τῶν ξένων στρατιωτῶν καὶ τινῶν ἄλλων, ὕστερον δὲ ἀνέβη καὶ εἰς Ἀθῆνας. Βεβαίως, ἂν οἱ ξένοι συνεχώρουν τὴν ὑγειονομικὴν κάθαρσιν, θ' ἀπεκρούετο τὸ νόσημα· διότι καὶ πρότερον, δις ἢ τρίς μετακομισθὲν εἰς τινὰς λιμένας τῆς Ἑλλάδος, ἀπεσοδῆθη διὰ τοῦ τρόπου τούτου. Σήμερον ὅμως ἐνέσκηπεν ἀκωλύτως μέγα καὶ φοβερὴν καὶ ἀνεπύχθη ἐν Ἀθήναις, ἂν καὶ οἱ πλείους τῶν κατοίκων φθάντες διεξῆλθον τῆς πόλεως καὶ πολλὰ κατεβλήθη φροντίς ὑπὲρ προλήψεως τοῦ κακοῦ. Ἐμάστισε δὲ τὰς Ἀθῆνας περὶ τοὺς πέντε μῆνας, ἐξ ὧν ὁ Νοέμβριος ὑπῆρξεν ὁ πάντων ὀλεθριώτατος, ὡς ἀποθανόντων ἐντὸς αὐτοῦ ὀκτακοσίων τοῦλάχιστον, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἀδου τρεῖς χιλιάδας ἐκ τῶν τριῶν μυριάδων κατοίκων αὐτῆς.

Καὶ, κατὰ πρῶτον μὲν ἐγένετο ἐν μόνον κροῦσμα πρὸς τὴν μεσημβρινὴν ἄκραν τοῦ τετάρτου τμήματος· εἶτα, εἰσβαλοῦσα ἡ νόσος βιαία εἰς τὸ δεῦτερον καὶ τὸ τρίτον, ὥρμησεν εἰς τὸ πρῶτον, καὶ, πατάξασα ἀμείλικτος αὐτὸ, ἐπανῆλθε βαρύνουσα εἰς τὸ τέταρτον, εἰς δὲ περιέφερον ἀνηλεῆς τὸ δρέπανον, θεορίσασα πρὸ πάντων τὸ πλῆθος τῶν ἐκεῖ σεσωρευμένων ἐνδεῶν προσφύγων, τῶν νεωστὶ διωχθέντων ἀπὸ τῆς Τουρκίας διὰ τὴν διακοπὴν τῶν σχέσεων.

Παρίστα δὲ οἰκτρὸν θέαμα τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἡ πόλις τῆς Ἀθηνᾶς, καθόσον, διὰ τὸ καινοφανὲς τῆς νόσου καὶ τὴν πρόδρομον αὐτῆς τρομερὰν φήμην, μέγας ἀριθμὸς ἔφυγον τὴν πρωτεύουσάν, τινὲς δὲ καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν οἰκείων παλαιόντας πρὸς τὸν θάνατον ἐγκατέλιπον ἀνευ παραμυθίας, ἵνα ζητήσωσι δι' ἑαυτοὺς ζωὴν, ὡς ἂν ἡ ζωὴ ἦτο ἀθάνατος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἄλλο δὲν ἔβλεπε εἰ μὴ ὀχήματα

καὶ ὑποζύγια μετακομίζοντα σωρούς ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν εἰς τοὺς λιμένας, εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ δὲν ἤκουες εἰ μὴ κατατύλισμα τροχῶν καὶ ἵππων ποδοβολητῶν καὶ ὑλακὰς κυνῶν καὶ ὀλοφυρμούς τῶν μενόντων. Μετ' ὀλίγον δὲ, αἱ ὁδοὶ μετεβλήθησαν εἰς ἐρήμους, τὰ ἐργαστήρια ἐκλείσθησαν, ἐντὸς τῶν οἰκίων ἐξέψυξε πᾶσα φωνὴ καὶ ἡ πόλις ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον ἐσίγησεν ὡς ἀπέραντον πολυάνδριον· μόνος ὁ ἦχος τῶν ἰδίων σου βηματικῶν ἀνέβαινε εἰς τὰς ἀκοάς σου καὶ ἐξήγειρε τὸν τρέμον σου. Ποῦ καὶ ποῦ ἀπῆντας ἀνθρώπων βραδυπατοῦντα μόνον, τὸ πρόσωπον ἔχοντα ἄπορον καὶ πελιδνὸν καὶ τὸ βλέμμα στρέφοντα βαρυαλγῆς πρὸς σέ, ὡς ἂν ἐζήτει παρηγορίαν καὶ βοήθειαν· ποῦ καὶ ποῦ διαβαίνων πρὸ θύρας ἀνοικτῆς ἤκουες στεναγμῶν, ὅς τις, διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ κατώφλιον θὰ ὑπερέβαινεν ἄλλοτε, ἢ ἐβλεπε ψυχρὸν ἄρουρον ἄλλους ἐπ' ἄλλων καὶ παραδίδοντας ἐν σπασμασμοῖς τὸ πνεῦμα. Ἐγὼ δὲ καὶ μητέρα κειμένην ἐν τινὶ γωνίᾳ κατωγείου εἶδον ἀγωνιζομένην νὰ κυλισθῇ πρὸς τὸ ἀπέναντι ἀσπαῖρον θυγάτριον. Τῆς ταλαιπώρου μητρὸς τὸ ἐσβεσμένον βλέμμα ἐφάνη ζωογονούμενον ὅτε μὲ εἶδεν εἰσελθόντα· ὑπεμειδίασε σιωπηλῇ ὡς πρὸς προστάτην τοῦ φιλτάτου καρποῦ τῶν σπλάγχων αὐτῆς καὶ τὸ μεῖδιμα ἐκεῖνο ἦτο τὸ τελευταῖον. Ἀπέθανε, καὶ αὐτὸ ἐφαίνετο πλανώμενον ἔτι εἰς τὰ κατεψυγμένα χεῖλη τῆς φιλοστόργου νεκρᾶς.

Πάντα ἦσαν φοικαλέα· καὶ ἡ σιωπὴ καὶ τῶν ποδῶν σου ὁ κρότος ἀνῶρθον τὰς τρίχας σου· ὡς καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ φῶς περιεχεῖτο ὠχρὸν καὶ ἀλαμπές εἰς τὴν γῆν. Τὴν πρωτὴν μόνον, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν ἐσπέραν, προσέβαλλεν εἰς τὰς ἀκοάς, ὡς γόος βαθύς, ὁ πένθιμος τριγμὸς τῶν φορέων, ἃ τινὰ, βαρέως καὶ βραδέως ἐλαυνόμενα, ὠδήγουν σωρούς ἀσθανώτων πολλὰκις δὲ καὶ γυνῶν νεκρῶν πρὸς λάκκους, εἰς οὓς ῥίπτοντες τὰ σώματα οἱ νεκροθάπται, ὡς λίθους ἀργούς, κατεκάλυπτον δι' ἀσβέστου ὡς διὰ συνδόνης νεκρικῆς. Ἐνίοτε δ' ἔβλεπε καὶ ῥακενδύτην γέροντα ἱερέα, ὅς τις, κρατῶν σταυρὸν καὶ μόλις κινῶν τὰ χεῖλη, ἐπορεύετο μακρὰν πρὸ τοῦ φορείου. Νόμους, ἀστυνομίαν, νοσοκομεῖα, ἱατροὺς πάντα καὶ πάντας εἶχον παραλύσει ὁ φόβος καὶ ὁ θάνατος, ὑπουργοὶ δὲ καὶ νομάρχης καὶ πολλοὶ τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καταλιπόντες αὐτογνωμόνως τὰς θέσεις αὐτῶν, κατέφυγον εἰς ὄρη καὶ νήσους, ἀμειφθέντες μάλιστα διὰ τὴν παράβασιν τοῦ καθήκοντος διὰ παρασῆμων ὑπὸ προσωποληπτοῦσης ἐξουσίας· οὐδ' ὁ θάνατος ἀφοπλίζει τὰ πάθη! Οἱ ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου κατελείφθησαν ἀνευ ποιμνίων καὶ τὰ ποίμνια ἀνευ ποιμένων. Εἰς τὴν μεγάλην ἀγορὰν, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, εἰς τὴν Ἑρμαιοῦσιον συμβολήν, ὅπου πρὸ μικροῦ ἔθαλλον

ἡ ζωὴ, οὐδὲ πνοὴ ἤκούετο· ὁ βόμβος μόνος τῶν μυτῶν καὶ ἄλλων ἐντόμων ἐπληττε τὰς ἀκοάς τοῦ μονήρους διαβάτου· καὶ μόνοι οἱ βασιλεῖς, ὡς καὶ δύο τῶν ἐταίρων τῆς ἐπὶ τῶν χολεριῶντων πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς, διασχίζοντες καθ' ἑκάστην τὴν πόλιν, παρεμύθουν καὶ ἐνεθάρρουν τοὺς δυσέλπιδας.¹

ΜΕΣΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

Σοφὸς τις οἰκονομολόγος (M. Neumann-Spallart), καθηγητὴς ἐν Βιέννῃ, συνέταξε κατάλογον περιεργότατον πάντων τῶν κατὰ τὸ 1877 ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν οἰκονομικῶν γεγονότων. Ἐκ τοῦ καταλόγου τούτου ἀποσπῶμεν τὰς ἐπομένους πληροφορίας περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν πρὸς συγκοινωνίαν μέσων ἅτινα οἱ διάφοροι λαοὶ δύνανται νὰ διαθέσωσι.

Ἄ Σιδηρόδρομοι. — Κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας δεκαετηρίδας τὸ σύμπλεγμα τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπῃν σιδηροδρόμων ἀνεβιάσθη ἀπὸ 9,000 χιλιομέτρων εἰς 154,200, ἐξ ὧν ἐν Γερμανίᾳ μὲν 30,000, ἐν Ἀγγλίᾳ 27,500, ἐν Αὐστρίᾳ 24,800, ἐν Γαλλίᾳ 23,400, ἐν Ῥωσίᾳ 18,000, ἐν Ἑλλάδι 12 (!) κτλ.

Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ πρῶται κατεσκευάσθη αἱ ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῷ 1830 σιδηρόδρομον 42 χιλιομέτρων ὅστις τὴν σήμερον ἠῤῥήθη εἰς 128,000, ἥτοι 133 κατ' ἐπιφάνειαν χιλίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ 28 κατὰ πᾶσαν μυριάδα κατοίκων. Αἱ δὲ λοιπαὶ πολιτεῖαι τοῦ μέρους τούτου τοῦ κόσμου δὲν ἔχουσι πλείονας τῶν 17,000, ὧν 7,000 ἔχει μόνος ὁ Καναδᾶς.

Ἐν Ἀσίᾳ δὲ ἡ μὲν Σινικὴ αὐτοκρατορία ἀγνοεῖ τὴν διὰ τῶν σιδηροδρόμων συγκοινωνίαν, ἐν ᾗ αἱ βρετανικαὶ Ἰνδία, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Κεϋλάνης, περιέχουσι σύμπλεγμα 11,000 χιλιομέτρων, ἥτοι 46 κατ' ἐπιφάνειαν χιλίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, καὶ 0,5 κατὰ μυριάδα κατοίκων.

Ἐν Ἀφρικῇ δὲ ὑπάρχουσι 2,800 χιλιομέτρων σιδηροδρόμοι, ὧν περὶ τὰ 1,800 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ 4,000 χιλίῳ.

Τὰ δὲ κεφάλαια πάντων τούτων τῶν σιδηροδρόμων ὑπερβαίνουσι τὰ 70 δισεκατομμύρια μάρκων, ἥτοι 87 1/2 δισεκατομμυρίων φράγκων. ἔχουσι δὲ πάντες οἱ σιδηροδρόμοι 62,000 ἀτμομηχανῶν, 112,000 ἀμαξῶν δι' ἐπιβάτας καὶ 1,500,000 φορτηγῶν. Μεταφέρουσι δὲ κατ' ἔτος 1,500,000,000 ἐπιβατῶν καὶ 16,000,000,000 στατήρας ἐμπορευμάτων.

β' Ναυτικόν. — Τὸ ἐν Εὐρώπῃ ἐμπορικὸν ναυτικὸν ἔχει 7,400 ἀτμόπλοα χωρητικότητος 3 ἑκατομμυρίων τόνων. Τούτων δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν 5,200 ἀτμόπλοα 2 ἑκατομμ. τόνων.

Αἱ ἠνωμένα Πολιτεῖαι ἔχουσι 4,200 ἀτμό-

1. Ἰστορ. Ἀναμνήσεις Ν. Δραγουμή.

πλοα καὶ 17,800 ἱστιοφόρα· ταῦτα πάντα χωρητικότητος 3 ἑκατομμ. καὶ 5 τόνων.

γ' Τηλεγράφοι. — Ἀρχομένου τοῦ 1877 ἡ Εὐρώπη εἶχε 351,000 χιλίῳ. τηλεγραφικῶν γραμμῶν, ὧν 65,000 ἡ Ῥωσία, 54,000 ἡ Γαλλία, 49,000 ἡ Γερμανία, 40,000 ἡ Ἀγγλία κτλ. Διὰ τῶν τηλεγραφικῶν τούτων γραμμῶν τῷ 1876 διεβιάσθησαν 82,000,000 τηλεγραφημάτων.

Ἡ τηλεγραφικὴ ἔνωσις τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς γῆς ἐξετελεῖτο, πλὴν τῶν τριῶν ἐν Ἀσίᾳ μεγάλων ἑναερίων γραμμῶν, διὰ 560 καλωδίων ὑποθαλασσίῳ μήκους 65,000 ναυτικῶν μιλίων.

Ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχουσι 183,000 χιλίῳ. τηλεγραφικῶν γραμμῶν, δι' ὧν διεβιάσθησαν 23,000,000 τηλεγραφημάτων.

Ἡ Ἀσία καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχουσιν ἑκατέρω 38,000—39,000 χιλίῳ. τηλεγραφ. γραμμῶν, δι' ὧν διεβιάσθησαν 2,500,000 τηλεγραφημάτων.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει μόνον 13,000 χιλίῳ. Πᾶσας σχεδὸν ἐν Αἰγύπτῳ, Ἀλγερίᾳ καὶ Τύνιδι, δι' ὧν διεβιάσθησαν 1,200,000 τηλεγρ.

δ' Ταχυδρομεῖα. — Τὸ ταχυδρομεῖον σήμερον εἰσδύει μέχρι τῶν ἀπωτάτων ὁρίων τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, περιλαμβάνον τὴν γῆν ὅλην ἀπὸ Χαμμερφέστης μέχρι Νέας Ζηλανδίας.

Ἐν Εὐρώπῃ ἀντεπιστέλλονται 3,000,000,000 ἐπιστολῶν καὶ δελταρίων, ἥτοι ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ πλέον τοῦ 1,000,000,000, ἐν Γερμανίᾳ 700 ἑκατομμ., ἐν Γαλλίᾳ 336, ἐν Αὐστρίᾳ 300, ἐν Ἰταλίᾳ 120 ἑκατομμ. κτλ.

Κατὰ μέσον δὲ ὅρον ἐτησίως 33 ἐπιστολαὶ κατ' ἀνθρώπον ἐν Ἀγγλίᾳ, 24 ἐν Ἑλβετίᾳ, 15 ἐν Γερμανίᾳ, καὶ 10 ἐν Γαλλίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ.

Ἐν Ἀμερικῇ ἀντεπιστέλλονται 700 ἑκατομμ., ἐν Ἀσίᾳ 150, ἐν Αὐστραλίᾳ 50 καὶ ἐν Ἀφρικῇ 25 ἑκατομμ. ἐπιστολῶν.

**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ὡς τινες παρ' ἡμῶν νομίζουσι τὴν Τρίτην ὡς ἡμέραν ἀποφράδα καὶ κατ' αὐτὴν οὐδὲν ἐπιχειροῦσιν οὔτε ὁδοπορίαν, οὔτε ἀγοράν, οὔτε πώλησιν, οὔτε ἄλλο τι οἷον δήποτε, οὕτω παρὰ τισὶ τῶν Εὐρωπαίων ἡ Παρασκευὴ νομίζεαι ἀποφράς, διότι, ὡς λέγουσι, τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπέθανεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Ἀλλ' ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι αὕτη ἡ ἐκείνη ἡ ἡμέρα τῆς ἐβδόμαδος δύναται νὰ ἐπιδράῃ ἐπὶ τὸν ἡμέτερον βίον, ἴσα ἴσα ἔπρεπε ἡ Παρασκευὴ νὰ θεωρῆται ὡς αἰσιωτάτη, διότι, καθ' ἃ διδασκόμεθα παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τούτου ἕνεκεν ἡ Παρασκευὴ εἶνε ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐπετελέσθη ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἡ πρόληψις αὕτη δὲν εἶνε σημερινή, διότι ἤδη ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ' ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς καταπολέμησιν αὐτῆς, ὡς δεικνύει ἡ ἐ-

πομένη διαταγή, εύρισκομένη ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ :

«Ὁ Βασιλεὺς ἔμαθεν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Βαλμπέλ κυβερνωμένη μοῖρα δὲν ἀπέπλευσε, διότι οἱ ναῦται ἐπὶ παραλόγου φόβου κινούμενοι δὲν θέλουσι κάποιον εὐσέως Παρασκευῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀναβολὴ αὕτη ἐπιφέρει βραδύτητα δυναμένην νὰ παραβλάψῃ τὴν ὑπηρεσίαν, ἡ Α. Μ. ἐκέλευσέ με νὰ σὰς εἴπω ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ ἐρευνήσῃτε μετὰ τοῦ ἐν Τουλῶν ἐπιμελητοῦ τοῦ στόλου διὰ τίνων μέσων δύναται νὰ ἀρθῇ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν ναυτῶν ὁ πικρὸς φόβος. Ἐάν δὲ νομίσῃτε ἐπ'ἀνάγκης τὴν συνδρομὴν τῆς πνευματικῆς ἀρχῆς δύνασθε νὰ ποταθῇτε πρὸς τὸν Σ. Ἐπίσκοπον Τουλῶνος καὶ ἐάν πλην τούτου κριθῇ ἀναγκαία καὶ διαταγὴ βασιλική, ἡ Α. Μ. προθύμως θάποστεῖλῃ αὐτὴν ἅμα αἰτηθεῖσαν. (Υπογρ.) Κόλμπερτ κτλ. τῇ 28 Δεκεμβρίου 1675.»

Καὶ ὁ μὲν ὑπουργὸς πᾶσαν κατέβαλεν ἐπιμέλειαν ἵνα μὴ τοῦ λοιποῦ ὁ φόβος τῶν ναυτῶν παρακωλύῃ τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ὅμως τοῦ βασιλέως ἡ ἐπιθυμία δὲν ἐξετελέσθη διαρκῶς, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἐπόμενον χωρίον τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς εἰς Σιάμ. περιθεῖας», γενομένης τῇ 1685 καὶ 1686 ὑπὸ τοῦ ἀδελφ. Σουαζῆ, 1687 :

«Πιστεύω εὐλκρινῶς ὅτι ἐάν μὴ ἦτο Πρασκευὴ θάνατο ὑπομένον παρευθὺς. Οἱ ἡμέτεροι ἀξιωματικοὶ δὲν εἶνε δεισιδαίμονες, πολλοὺ γε καὶ δεῖ, ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ διαταγαὶ βασιλικαὶ κελεύουσιν τὸν ἐκπλοῦν τῶν πλοίων ἐν οἷα δὴ ποτε ἡμέρα, καὶ ὅμως ἐσάκις τύχῃ Παρασκευῇ, ἀναβάλλουσιν οἱ ἀξιωματικοὶ τὸν ἀπόπλοον χάριν τῶν ἐν Βρετάννῃς ναυτῶν, οἵτινες περιέργως πως παρατηροῦσι τὰς τοιαύτας γελοίας προλήψεις.»

Καὶ ὅμως πλεῖστοι ναυτικοὶ τε καὶ χερσαῖοι, ἄνδρες εὐφύεστατοι, μετὰ φόβου ἀκούουσι τὸ ὄνομα τῆς Τρίτης καὶ τῆς Παρασκευῆς. Καὶ λόγῳ μὲν καταπολεμοῦσι τὴν πρόληψιν ταύτην, ἔργῳ δὲ τηροῦσιν αὐτὴν διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Τοιοῦτος ὁ ἄνθρωπος.

**

ΤΕΛΕΙΑΣ ΩΡΑΙΟΤΗΤΟΣ ΓΥΝΗ

δὲν νὰ ἔχῃ :

Ῥίνα ἑλληνικὴν,
Ὀφθαλμοὺς ἰσπανικοὺς,
Ὀδόντας αἰθιοπικοὺς,
Στόμα ἀγγλικόν,
Χρῶμα γερμανικόν,
Πόδας κινεζικοὺς,
Κνήμας ἰταλικὰς,
Βραχίονας βελγικοὺς,
Κόμην Ἰνδῆς τοῦ Γάγγου,
Κορμὸν γεωργιανῆς,
Χάριν γαλλίδος.

ΝΑΒΟΝΑΣΑΡΟΣ.

ΛΟΛΟΝ ΔΥΣΜΟΡΦΙΑΣ

Εἰς Βρυξέλλας ἀφίκετο ἐσχάτως πλοῦτος Ἀμερικανὸς, ὅστις ἀπάντων ἐφειλκύνετο τὴν προσοχὴν διὰ τῆς τερατώδους δυσμορφίας του. Προσκλήθεις ὑπὸ τοῦ ἀμερικανοῦ προσέξενος εἰς ἐστρινὴν συναναστροφὴν, διηγήθη τὰ ἐπόμενα. Ἐν δὲ κατῷκει ἐν Νεβάδα τῆς νέας Γερμανίας καὶ ἐσκόπετο ἀναφανδὸν ἐπὶ τῇ δυσειδέειά του, ἠθέλησε νὰ βεβαιωθῇ, ἂν ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνη ἑτερος, ἀδικοηθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως περισσότερον ἢ αὐτός. Ἐκέρυξε λοιπὸν διὰ τῶν ἐφημερίδων διαγωνισμὸν τῶν ἀσχημῶν καὶ ὑπέσχετο ἐπαθλὸν 1000 τάλληρα εἰς τὸν δυσειδέστατον. Κατὰ τὴν ρητὴν ἡμέραν προσήλθον ἐνώπιον τῶν ἑλλανοδικῶν περὶ τοὺς ἐξήκοντα, ἀλλὰ μετὰ αὐστηρὰν δοκιμασίαν ὁ πρόεδρος ἀπένευμε τὸ ἐπαθλὸν πρὸς τὸν ἀθλοθέτην.

Ὁ δυσμορφος οὗτος ἐνεθύμισεν ἡμῖν τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον. Ὁ Ροκελὼρ ἦτο δυσμορφος. Ἡμέραν τινὰ συναντήσας Αὐρηλιανὸν δυσειδέστατον, ὅστις εἶχεν ὑποθέσεις εἰς Βερσαλλίαν, τὸν παρουσιάζει εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ', λέγων αὐτῷ, ὅτι εἶχε τὰς μεγαλητέρας ὑποχρεώσεις εἰς τὸν εὐπατρίδην τοῦτον. Ἐρωτήσας δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ποῖαι ἦσαν αἱ ὑποχρεώσεις, ἃς ἔχει πρὸς αὐτόν. — «Ἄ! Μεγαλειότατε, τὰς μεγαλειτέρας, ἀπεκρίθη ὁ Ροκελὼρ, ἀνευ αὐτοῦ θὰ ἦμην ὁ δυσειδέστερος κάτοικος τοῦ βασιλείου σας.»

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἡθικαὶ τοῦ δονκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωγιοῦ.]

85.

Πολλάκις πείθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς κρείττονας ἡμῶν κατὰ ἀλήθειαν ὅμως, τὸ συμφέρον εἶναι τῆς πρὸς αὐτοὺς στοργῆς ἡμῶν ἡ πηγὴ. Ἀγαπῶμεν δὲ αὐτοὺς, οὐχὶ ὅπως ὠφελήσωμεν αὐτοὺς, ἀλλ' ὅπως ἐξ αὐτῶν ὠφεληθῶμεν.

86.

Ἡ ἡμετέρα πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπιστία δικάωσις εἶναι τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀπάτης αὐτῶν.

87.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠθελον ζῆ ἐπὶ μακρὸν ἐν κοινωνίᾳ, ἐάν δὲν ἐπαγίδευσον ἀλλήλους.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐνός τις ἀποθὰς εἰς Κολωνίαν, εἰσέρχεται εἰς ὠραιότατόν τι ἐπὶ τῆς κυρίας πλατείας τῆς πόλεως κατὰστημα, ἀγγέλον διὰ μεγάλης χρυσῆς ἐπιγραφῆς ὅτι πωλεῖ τὸ γνησιώτατον πάντων ὕδωρ τῆς Κολωνίας (Eau de Cologne). Ἀποῦ ἡγόρασε φιαλίδιά τινα τοῦ ὀνομαστοῦ ἀρώματος, ἐρωτᾷ τὸν ἔμπορον :

— Δὲν μὲ λέγετε, σὰς παρακαλῶ, . . . εἰλικρινῶς ὅμως . . ., σεῖς εἴσθε ὁ ἀληθὴς κατα-

σκευαστὴς τοῦ γνησίου ὕδατος τῆς Κολωνίας; Ἐγὼ ἡγόρασα πλέον μετ' ὀλίγον φεύγω ἀπὸ τὴν πόλιν σας, καὶ σὰς ὑπόσχομαι, οὔτε τὰ χρήματά μου νὰ σὰς ζητήσω ὀπίσω, οὔτε εἰς ἄλλον νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι μοῦ εἰπῆτε. Εἴμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε τὴν ἀλήθειαν;

— Τί νὰ σὰς εἴπω, κύριέ μου, . . . λέγει ὁ ἔμπορος, καὶ ζύει κάπως τὴν κεφαλὴν του.

— Λέγετε, καὶ μὴ σὰς μέλει. . .

— Τὸ μόνον γνήσιον ὕδωρ τῆς Κολωνίας πωλεῖται εἰς τὸ ἀντικρινὸν ἐκεῖνο κατὰστημα.

Ὁ ξένος ἀναχωρεῖ, εἰσέρχεται εἰς τὸ ὑποδειχθὲν κατὰστημα, καὶ ἀποῦ ἡγόρασεν ἐπίσης ὀλίγα φιαλίδια, ἐπαναλαμβάνει πανούργως τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν.

— Τί νὰ σὰς εἴπω, κύριέ μου, . . . ἀπαντᾷ καὶ ὁ δεύτερος ἔμπορος, ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι μόνος ὁ ἀντικρινός μου πωλεῖ γνήσιον ὕδωρ τῆς Κολωνίας.

Τὸ δεύτερον κατὰστημα ἦτο ὑποκατὰστημα τοῦ πρώτου. . .

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ἐάν ἡ ἀπιστία πρὸς τὸ καλὸν, οἱ δισταγμοὶ καὶ ἡ πώρωσις τῆς ψυχῆς εἶνε πικροὶ καρποὶ μακρᾶς πείρας καὶ μακροῦ βίου, εἶνε ἀναμφιβόλως ἀξία ἐλέους ἡ ψυχὴ ἡ ὁποία, πρὶν εἶτι ζῆση, ἔχει τὰς ιδιότητας αὐτάς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Ἐφημερίς τις τῆς Νέας Ὑόρκης διηγεῖται τὸ ἑξῆς περιέργον, ὅπερ ἐπιβεβαιοῖ τὰς παρατηρήσεις καὶ ἐκθέσεις τῶν ἐπιστημόνων περὶ τῆς ἀγγινοίας τῶν ἐλεφάντων.

Ἀξιωματικὸς τις τοῦ ἐν Βεγγάλῃ στρατοῦ ἔχων ἐλέφαντα ἐξαίρετου καλλονῆς, ἐδίδεν εἰς αὐτόν κατ' ἐκάστην ὥρισμένην τινα ποσότητα τροφῆς. Ἀναγκασθεὶς δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἡμέρας τινὰς παρέδωκε τὸν ἐλέφαντα εἰς τινα φύλακα, ὅστις χάριν αἰσχροκερδεῖας ἡλάττωσε βαθυμυδὸν τὴν τροφήν, ὥστε τὸ ἀτυχεὶς ζῷον ὁσημέραι ἐγίνετο ἰσχνότερον. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐπανελθὼν εἶδε τὸν ἐλέφαντά του δεικνύοντα σημεῖα μεγίστης χαρᾶς παρὰ τὸ σύνθηρος τὴν δὲ ὥραν τοῦ φαγητοῦ ὁ φύλαξ παρέθηκεν εἰς τὸ ζῷον τὴν ποσότητα τῆς τροφῆς ἣν τῷ ἐδίδε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ κυρίου του, ὅστις πάντοτε ἦτο παρὰ τὸν ἐλέφαντα παρέτίθετο ἡ τροφή. Ὁ ἐλέφανς παρὰ ταῦτα διήρσε τὴν τροφήν εἰς δύο ἄνισα μέρη καὶ ἔφαγε τὸ μικρότερον, χωρὶς νὰ ἐγγίσῃ καν εἰς τὸ ἕτερον. Ὁ ἀξιωματικὸς γινώσκων τὴν ἀγγινοίαν τοῦ ἀγαπητοῦ του ἐλεφάντος ἐξήτασε τὸν φύλακα καὶ ἐσποχωρήσας αὐτόν τὸν ἠνάγκασε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν κακὴν καὶ ἀπάνθρωπον πράξιν του.

Τὸ πρῶτον βιβλίον, ὅπερ φέρει χρονολογίαν, εἶνε ὁ Psalmorum codex τοῦ 1457. Ὁ Γουτεμβέργιος καὶ οἱ συνεργάται αὐτοῦ Ἰωάννης Φούστ καὶ Σέφερ, δὲν εἶχον χρονολογήσῃ τὰ τυπωθέντα παρ' αὐτῶν βιβλία ἐν Μαγεντία.

Οἱ ἐν Παρίσις γνωστοὶ ἐκδότης Hachette καὶ Σ^ς θεωροῦνται οἱ τὰς εὐρυτάτας ἔχοντες ἐν τῷ κόσμῳ βιβλιοπωλικὰς ἐργασίας. Δημοσιεύουσιν ἐν βιβλίον κατ' ἐκάστην καὶ ἔχουσι 5,000 ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους.

Γνωστὴ ὑπάρχει ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, ὅτι ἡ τοῦ ἀνθρώπου χεὶρ, ὑπὸ τῆς ὑγρότητος τῆς ἰδίας ἐπιδερμίδος προφυλασσομένη, δύναται ἀβλαβῶς καὶ ἀκινδύνως νὰ βαπτισθῇ εἰς μόλυβδον τοσοῦτον ὑπερζέοντα ὥστε νὰ φαίνεται λευκός. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ περιφανὴς ἀγγλος χημικὸς Playfair, ὁδηγήσας τὸν πρίγκιπα τῆς Οὐαλίας εἰς λέβητα ζέοντος μολύβδου, ἠρώτησεν αὐτόν. — Ἐχετε πίστιν, ὑψηλότατε, εἰς τὴν ἐπιστήμην; — Βεβαίως. — Στέργετε νὰ ἐμβάλητε τὴν χεῖρα εἰς τὸ ζέον μέταλλον καὶ νὰ ἐξαγάγητε μερίδα αὐτοῦ; — Πιζέτε; — Ἡκιστα. Ὁ πρίγκιψ ἔλαβε δράγμα τακέντος μολύβδου καὶ ἔμεινε τῷ ὄντι ἀβλαβής. Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

ΥΠΕΙΝΗ

Διφθερίτις.

Ὁ ἀληθὴς ἄγγελος τοῦ θανάτου τῶν παιδων, ἡ διφθερίτις, γράφει ἡ Κ. Λειώ, ἐπισκῆψασα ἐφέτος πολλοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐξηφάνισεν ἐν τοῦ προσώπου τῆς γῆς πολυάριθμα θύματα ἀνηλίκων τε καὶ ἐνηλίκων. Προσκαλούμενοι οἱ ἱατροὶ, συνιστῶσι μέσα φυλακτικὰ ὑπὲρ τῶν ὑγιαίνοντων. Θεραπείαν τοῖς ἀσθενούσιν οὐδεμίαν ἐπιφέρουσι, διότι δὲν κατάρθωσαν εἰσέτι νὰ ἀνιχνεύσωσι τὰς τελευταίας τοῦ νοσήματος ἀνιχνεύσεις. Πρῶτος ὁ ἐν Φρεμβούργῃ ἱατρός Ρούππος ἀνεκάλυψε τῇ 1822 τὴν ἀσθένειαν, ἥτις, καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐμφανισθεῖσα πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, προσέξενε θραύσιν δεινὴν. Τῇ 1850 ἐπέσκηψεν εἰς Οὐαλίαν καὶ ἠρευνήθη ὁπωσὺν ἀκριβέστερον ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς ἱατροῦ Γέννερ. Ἐκτοτε πάλιν ἐλησημονήθη, μόλις δὲ πρὸ τινῶν μηνῶν παρέστη εἰς τὸ μέσον πρακτικὸς ἐν Ἀγγλίᾳ ἱατρός, ὁ Κ. Χ. Πάουερ, διατεινόμενος, ὅτι ἀνέυρε τὰς πρώτας ἀρχὰς καὶ τὴν γένεσιν τῆς διφθερίτιδος. Κατὰ πόσον ἔχοντα ὀρθότητος πᾶ τελευτᾷ αὐτοῦ συμπεράσματος θά κρινῶσι προσεχῶς οἱ εἰδήμονες. ὁπωσδήποτε, ἀδιαφιλονεικῆται φαίνονται ἀπὸ τοῦ νῦν αἰοᾶρχαί αὐτοῦ, πολύτιμοι δὲ αἱ παρατηρήσεις, ἃς ἀπεθησαύρισεν ἐν τῇ μακρᾷ αὐτοῦ πείρᾳ. Κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου, ἐπεχείρησεν ὁ Πάουερ νὰ ἀνιχνεύσῃ τὰ αἷτια τῆς διφθερίτιδος, ἥτις μὲν ματῶ καὶ ἰουνίῳ 1878 ἐνέβαλεν εἰς πένθος πάσας τὰς οἰκογενείας, τὰς πρὸς τὸ βόρειον καὶ τὸ βορειοδυτικὸν τοῦ Λονδίνου. Παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐπεκράτει ἡ γνώμη, ὅτι ἡ νόσος προήρχετο ἐκ τῆς φαύλης ὀχετοποιίας, ἥτοι ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων καὶ τῶν ἀερίων τῶν ὀχετῶν, δι' ὧν ἐμολύνετο ὁ ἀήρ. Ἱατρικὸν συμβούλιον, οὗ τινος προήδρευεν ὁ περι-

φανής φυσιολόγος Χούζλεϋ, παρεκάλεσε τὴν κυβέρνησιν νὰ ἐξετάσῃ τοὺς ὀχετοὺς τῶν μεμολυσμένων προαστείων δι' εὐσυνειδήτων μηχανικῶν· πράγματι δὲ εὗρον οὗτοι, ὅτι τὰ δηλητηριώδη ἀέρια ἀνεπτύσσοντο κατ' ἐξοχὴν ἐν τῷ μέρει ἐκείνῳ, ὅπερ ἐθεωρεῖτο κέντρον τῆς ἐπιδημίας. Ἐν τούτοις ὁ Κ. Πάουερ δὲν ἀπεδέξατο τὴν ἐτυμηγορίαν τοῦ συμβουλίου, ὁρῶν ἀντιπαρτηρήσας, ὅτι ὁ χώρος τῆς ἐπιδημίας ἦτο πολλῶ ἐυρύτερος ἐκείνου, ὃν κατεμόλυνον αἱ ἀπὸ τῶν ὀχετῶν ἀναθυμιάσεις. Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν οἰκιῶν, ἐνθα ἤκαμαζεν ἡ διφθερίτις, οἱ ὀχετοὶ ἦσαν ἀνελλιπείς, οὐδεμία δὲ οὐδαμῶθεν ἐξήρχετο θανατηφόρος ἀναθυμίασις. Μετ' ἐπανειλημμένας λοιπὸν ἐρεῦνας, δὲν ἐδίστασεν ὁ Πάουερ νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ἀρχὴ τῆς διφθερίτιδος εἶναι τὸ γλυκύτατον καὶ ἀσφύτατον τῶν ποτῶν, ὅπερ αἱ μητέρες ἐπέχουσι τοῖς τέκνοις, τὸ γάλα. Ὅτι τὸ γάλα γεννᾷ κόκκινά ἐξανθήματα καὶ ἄλλας τῶν ἐντοσθίων νόσους, περὶ τούτου οὐδεμία ὑφίσταται ἀμφιβολία. Ἐξετάσας ὁ Πάουερ τὸ γάλα 2700 οἰκιῶν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ἐπιδημικοῦ νοσήματος, εὗρεν, ὅτι ἐκ τούτων αἱ μὲν 473 ἡγόραζαν τὸ γάλα παρὰ δύο ἐν τῇ πόλει γαλακτοπωλῶν, αἱ τινες τὸ ἐπορίζοντο ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πηγῆς, αἱ δὲ ἐπίλοιποι 2227 τὸ ἡγόρασαν παρ' ἄλλων πηγῶν διαφόρων. Ἐκ τῶν 473 οἰκιῶν προσεβλήθησαν ὑπὸ τῆς διφθερίτιδος 68, ἥτοι ἐκάστη ἐβδόμη οἰκία· ἐκ δὲ τῶν 2227 προσεβλήθησαν μόνις 30, ἥτοι ἐκάστη πέμπτη καὶ ἐβδομηκοστή. Ὅπου λοιπὸν οἱ παῖδες ἐγεύσαντο τοῦ κακοῦ γάλακτος, ἀνεπτύχθη ἡ ἐπιδημία δωδεκάκις εὐρύτερον. Ἐν τούτοις ὁ Πάουερ δὲν ἠρέσθη εἰς τὸ καινοφανὲς ἐξαγόμενον, ἀλλ' ἐβουλεύθη νὰ ἀκριβώσῃ καὶ ἐλέγξῃ τὴν περὶ ἀναθυμιάσεων θεωρίαν. Ἠρέυνησεν ἐκ δευτέρου ἐκείνας μόνον τὰς οἰκίας, αἱ τινες ἔπασχον ἅμα μὲν ὑπὸ τῆς φάλης ὀχετοποιίας, ἅμα δὲ εἶχον γευθῇ τοῦ κακοῦ γάλακτος. Ὅπου οἱ παῖδες καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶχον πῖσι γάλα ἀσθενὲς, ἐκεῖ τὸ νόσημα ἀνεπτύχθη τρίς καὶ δεκάκις εὐρύτερον, ἢ ἐν ταῖς λοιπαῖς οἰκίαις ταῖς πασχούσαις μόνον ὑπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων. Συναρμολογήσας μετ' ἐπιμονῆς ἀληθῶς ἀγγλικῆς τὰ νεώτατα συμπεράσματα πρὸς μυρίας παρατηρήσεις, ὥς εἶχε συλλέξῃ ἐκ παραπλησίων ἄλλοθεν ἐπιδημιῶν, ἀνεκάλυψεν, ὅτι οἱ κατὰ τόπους νοσοῦντες ἔπινον ἐκ τοῦ γάλακτος μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δαμάλεως, καὶ ὅτι ἐν ἐτέρῳ ὑγιεστάτῳ τοῦ Λονδίνου προαστεῖῳ, ἐνθα ἐπωλήθη τὸ τῆς αὐτῆς δαμάλεως γάλα, αἰφνης καὶ ἄνευ τινὸς βαθμιαίας ἀλλοιώσεως προσεβλήθησαν ἐφ' ἅπαξ τεσσαρεσκαίδεκα οἰκίαι. Ὁ Πάουερ δὲν δύναται εἰσέτι νὰ εἴπῃ πού ἔγκεινται τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἀσθενείας γάλακτος, οὐδαμῶς δι' οὐδεμιᾶς κιβδηλοποιου μέ-

θοδου παρανοθευομένου. Ἐξήτασε καὶ τὸ ὕδωρ, δι' οὗ ἐποτιζετο ἡ δάμαλις καὶ τὰ ἀγγεῖα ἐξ ὧν ἔπινε, καὶ τὰ εὗρεν ἀμόλυντα καὶ καθαρὰ ἀπὸ χύματος, ἄμμου καὶ οἰουδήποτε ἄλλου ἢ ὕλης σαπρᾶς. Κατέληξε λοιπὸν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αὐτὸ τῆς δαμάλεως τὸ γάλα εἶχεν ἰδιότητας, ἐνδεχομένας νὰ ἀναπτύξωσι τὸ νόσημα παρὰ τοῖς γενομένοις· δὲν κτύπησεν ὁμῶς νὰ εὕρῃ ὁποιαῖτινες ὑπάρχουσιν αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἰδιότητες, ἢ ὁποιαῖτινες τελεσιουργοῦνται ἐν τῷ τῆς δαμάλεως ὀργανισμῷ ἀφανίζουσιν γίσι. Μήπως ἄρα γε προσβάλλονται καὶ δαμάλεις ὑπὸ τῆς διφθερίτιδος; Τούτου δὲ ἀληθεύοντος, μήπως μεταδίδεται τὸ νόσημα διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῶν; Ἡ λεγομένη συνάγχη, ἡ πολλάκις συγχεομένη τῇ διφθερίτιδι, ἐπισκῆπτει δὲ εἰς ἔππους, βόας, πολλῶ δὲ συχνότερον εἰς κύνες καὶ χοίρους. Τί παράδοξον, ἐὰν οἱ βόες προσβάλλονται καὶ ὑπὸ διφθερίτιδος, ἥτις διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῶν μεταδίδεται τοῖς ἀνθρώποις, ὥς οἱ τυφοειδεῖς πυρετοὶ; Ἀρ' οὐ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Κ. Πάουερ ἐπιβεβαιώθησαν καὶ ὑπ' ἄλλων ἱατρῶν, ἢ ἐν Λονδίῳ παθολογικῇ ἐταιρίᾳ, συνεργούσης γενναίως τῆς κυβερνήσεως, ἐπεχείρησε νὰ ἀκριβώσῃ πρῶτον μὲν κατὰ πόσον ἔχεται ὁρθότητος ἡ τοῦ Πάουερ θεωρία, ὅτι ἐν τῷ γάλακτι λαμβάνουσι τὰ σπέρματα τοῦ νοσήματος, εἴτα δὲ τίνα τὰ ἐπὶ τῆς δαμάλεως συμπτώματα, δι' ὧν τοῦτο ἐμφανίζεται. Μετὰ τὴν ἀκριβώσιν τῶν δύο τούτων ὅρων, ἔργον τῶν κυβερνήσεων ἔσται νὰ προλάβωσι τὴν διάδοσιν τοῦ κακοῦ, ὥς προλαμβάνουσι τὴν τῆς τριχίνης. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς προφυλάξεως, ἡ ἀγγλικὴ σχολὴ προηγείται ἐν πολλοῖς καὶ αὐτῆς τῆς βιενναίας· ὁ εὐτυχίας δὲ νὰ προσθῇ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς προφυλάξεως καὶ τὴν τῆς θεραπείας, θὰ ἀνακηρυχθῇ εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ θὰ δρέψῃ στεφάνους, οἷους ὁ Γέννηρ, ὁ Δουπουτρεν, ὁ Ροκιδάνσκις καὶ ἄλλοι ἥρωες τῆς παθολογικῆς καὶ ἀνατομικῆς ἐπιστήμης.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Οἱ σπόγγοι χρησιμεύουσι πρὸς καθαρισμὸν πλείστων ὄσων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὁμῶς ἔχουσι χρεῖαν καθαρισμοῦ, τὸ ἀπλούστατον δὲ μέσον πρὸς τοῦτο εἶναι τὸ ἀκόλουθον·

Κόψατε ἐν λεμόνιον, θέσατε αὐτὸ ἐντὸς λετάνης καὶ ἐπιχύσατε ζεὸν ὕδωρ ὅσον δύο ποτήρια· ὅταν ἀποψυχῇ τὸ ὕδωρ ἐπαρκῶς, ὥστε νὰ νέχῃται αὐτὸ ἡ χεὶρ, ἐμβάλλετε τὸν σπόγγον καὶ ἀφίνετε αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐν τῷ ὕδατι. Τὴν πρωΐαν ὁ σπόγγος θὰ ᾖναι καθαρώτατος. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀνωτέρω σημειωμένη ἀναλογία τοῦ ὕδατος εἶναι ἐπαρκὴς διὰ μέτριον σπόγγον, ἀνάγκη δὲ ναυξήθῃ ἀναλόγως τοῦ μεγέθους αὐτοῦ.